

Jaarverslag Stichting Huis Bergh 2020

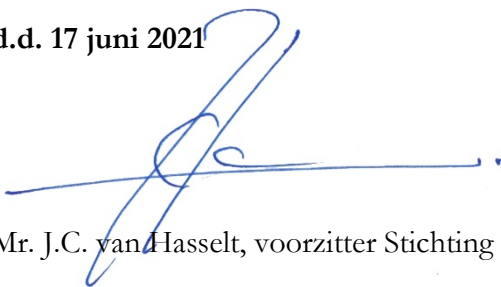
KASTEEL
HUIS BERGH

Jaarverslag Stichting Huis Bergh 2020

Versie mei 2021

Vastgesteld door het bestuur van Stichting Huis Bergh

d.d. 17 juni 2021

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'J' followed by a horizontal line and a small flourish.

Mr. J.C. van Hasselt, voorzitter Stichting Huis Bergh

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Inleiding, missie, visie en doelstellingen	5-6
1. Publiek & programma	
Activiteiten uitgelicht	7-12
Activiteiten door het jaar heen	12-20
Bezoekcijfers	21
2. Museale collecties & Archief	
Behoud en beheer	22
Projecten: Restauratie crucifix, Publicatie Kroniekenhandschrift	22-24
Verwervingen en bruiklenen	25-26
Archief	27
3. Kasteelcomplex & monumenten	
Instandhouding	28-29
Kasteelcomplex	29-35
Monumenten	35-38
Project: Restauratie zwarte molen	38-39
4. Bossen & landerijen	
Instandhouding	40-41
Toezicht en handhaving	42
Projecten: Bos- en lanenherstel, Beleefbaar maken Galgenberg,	
Optimaliseren benaderingsroute en inrichting parkeerplaats	43-45
5. Bedrijfsvoering & financiën	
Organisatie	46-50
Commerciële activiteiten	51-52
Financiën	53
Verkorte jaarrekening	54
Subsidiënten, sponsors en schenkers	55-56

Woord vooraf

Stichting Huis Bergh kijkt terug op een zeer ongewoon 2020. De COVID-19 pandemie die in maart ook in Nederland in alle hevigheid toeslaat, laat Huis Bergh in geen enkel opzicht onberoerd. Gedurende drie periodes sluit het kasteel verplicht de deuren voor het publiek. In de periodes waarin het kasteel wel open mag zijn, gelden strenge restricties. Deze zorgen ervoor dat ook gedurende deze open periodes fors minder bezoekers komen dan normaal. Dit heeft een enorm negatief effect op de bezoekersaantallen en -inkomsten.

Feesten en bijeenkomsten zijn het grootste deel van het jaar niet toegestaan waardoor de inkomsten daaruit ook grotendeels stilvallen. Gelukkig zijn er overheidsmaatregelen, NOW, TVL en een eenmalige bijdrage van de provincie Gelderland, die de gederfde inkomsten compenseren.

De medewerkers benutten de periodes van gedwongen sluiting zoveel mogelijk om op te ruimen, de administratie helemaal op orde te brengen en achterstallig werk weg te werken.

Veel vrijwilligers missen hun werk op het kasteel, de routine en de sociale contacten. Zij zijn blij wanneer het kasteel weer open mag. Een aantal besluit evenwel in de periodes van gedwongen sluiting het roer om te gooien en laat weten niet terug te komen. Gelukkig zijn intussen nieuwe vrijwilligers geworven om hun plaatsen op te vullen. Een aantal vrijwilligers kan vrijwel het hele jaar niet werken omdat zij of hun partner tot een risicogroep behoren. Daardoor blijft het kasteel in de open periodes aanvankelijk noodgedwongen op de dinsdagen en woensdagen en later alleen op de woensdagen gesloten.

Ondanks alle tegenslag is toch de seizoenstentoonstelling ‘Liefde voor de Middeleeuwen, de Collectie Mengelberg in Huis Bergh’ tot stand gekomen, vergezeld van een publicatie met alle werken uit de collectie Mengelberg die nu nog traceerbaar zijn. De tentoonstelling is gelukkig nog tot 27 juni 2021 te zien.

2021 wordt voor Stichting Huis Bergh een bijzonder jaar. In dat jaar is het precies 75 jaar geleden dat dr. J.H. van Heek de ‘Stichting tot Instandhouding der Goederen en Rechten van het Huis Bergh’ in het leven riep. Het jubileum wordt luister bijgezet met een bijzondere tentoonstelling over het in 2017 verworven 15de-eeuwse Kroniekenhandschrift ‘Kracht van kronieken, het oudste geschiedenisboek van Gelderland komt thuis’. Het volledige handschrift komt dan in transcriptie op de website en het wordt momenteel wetenschappelijk ontsloten met een publicatie waaraan tal van wetenschappers uit Nederland, Vlaanderen en Duitsland meewerken. De publicatie verschijnt tegelijk met de opening van de tentoonstelling op 20 augustus 2021.

Mr. J. C. van Hasselt, voorzitter bestuur

Inleiding

Huis Bergh is een indrukwekkend ensemble van een machtig middeleeuws kasteel met bijbehorende tuinen en parkbos 'De Plantage', een museale collectie middeleeuwse kunst van internationale allure en een huisarchief dat teruggaat tot in de dertiende eeuw. Voorts omvat het een landgoed met bossen en landbouwgronden, monumentale panden in de omgeving zoals het 16de -eeuwse kasteeltje 'De Boetzelaersborg' en de 15de -eeuwse torenmolen, de oudste van Europa, en, last but not least een archeologisch monument, de Motte Montferland, de grootste motte van Nederland en een van de grootste van Noordwest-Europa.

Het ensemble, eeuwenlang eigendom van de heren en vervolgens graven Van den Bergh en hun erfgenamen, is in 1912 gekocht door J.H. van Heek, een industrieel uit Enschede. Hij heeft met eigen middelen gezorgd voor de restauratie en het onderhoud van het ensemble. Zijn passie, het verzamelen van middeleeuwse kunst, heeft geresulteerd in een bijzondere collectie in het kasteel die voor het publiek toegankelijk is.

In 1946 brengt Van Heek zijn bezittingen onder in een stichting, genaamd 'Stichting tot Instandhouding der Goederen en Rechten van het Huis Bergh'. De statutaire doelstelling van de stichting luidt als volgt. 'De stichting heeft ten doel het kasteel Huis Bergh met de daarin ondergebrachte verzamelingen als monument van geschiedenis en kunst en de daarbij behorende bossen en landerijen als natuur- en landschapsreservaat voor de gemeenschap te bewaren. Zij richt haar streven ook op het behoud van andere historische gebouwen, natuurgebieden en terreinen van landschappelijke waarde en kan deze aan haar bezittingen toevoegen'.

Missie

In lijn met de statuten en in de geest van de erflater is de volgende missie geformuleerd.

Kasteel Huis Bergh met de daarbij behorende landgoederen, monumenten, museale collecties en archieven in uitstekende staat van onderhoud en kennis brengen en houden en er ruime bekendheid aan geven zodat jong en oud ervan kan genieten en er meer over te weten kan komen.

Visie

Huis Bergh is een ensemble van een kasteel met een landgoed. Het toont ruim 800 jaren geschiedenis. Tot dit ensemble behoren diverse rijks- en gemeentemonumenten die in de streek beeldbepalend zijn.

Steeds meer mensen genieten vitaler en langer van hun pensioen en zijn op zoek naar interessante culturele uitstapjes waarbij natuur en cultuur gecombineerd kunnen worden. Huis Bergh en het omringende landgoed lenen zich daar bij uitstek voor.

Mensen, m.n. jonge mensen en gezinnen met (klein)kinderen, zijn op zoek naar beleving en het kasteel en bijbehorend landgoed speelt daarop in.

In het kasteel zijn aan de hand van de museale en archiefcollecties drie onderwerpen uitgelicht:

1. De heren en graven Van den Bergh en hun erfgenamen, hun kasteel en landgoed

2. De persoon van dr. J.H. van Heek, zijn visie op kasteel en landgoed, en zijn betekenis voor het geheel
3. De collectie laatmiddeleeuwse kunst van internationale allure, door dr. J.H. van Heek tot stand gebracht.

Doelstellingen

Vanuit de missie en visie werkt Huis Bergh permanent, deskundig en zo mogelijk digitaal en duurzaam aan de realisatie van de volgende vijf doelstellingen:

1. Openstelling van het kasteel voor het publiek
2. Openstelling van de tuinen, het parkbos en de bosgebieden voor het publiek
3. Instandhouden, ontsluiten en presenteren van de museale collecties en archieven
4. Instandhouden van het kasteelcomplex en de tot het ensemble behorende monumenten
5. Instandhouden van de landgoederen

Aan de realisatie van deze doelstellingen is in 2020 verder gewerkt. De resultaten vormen de inhoud van dit jaarverslag.

1. Publiek & programma

Het jaar 2020 is in alle opzichten een uitzonderlijk jaar vanwege de gevolgen van de COVID-19 pandemie, m.n. vanwege de daardoor verplicht beperkte openstelling van het kasteel voor het publiek. Het kasteel is van 13 maart t/m 3 juni, van 5 t/m 20 november en van 15 december t/m 19 januari 2021 (en mogelijk nog langer) gesloten voor het publiek. In de periode van 4 juni t/m 31 augustus is het kasteel van donderdag t/m zondag open. De reden voor deze beperktere openstelling is dat de vrijwillige medewerkers grotendeels de leeftijdsgrens van de 70 zijn gepasseerd en daarmee tot de risicogroep bij besmetting met het virus behoren. Een deel van hen wil evenwel uit eigen beweging toch komen werken. Zij missen anders hun sociale contacten en dagelijkse routine. Vanaf 1 september tot 5 november kan de openstelling met één dag worden verruimd en is het kasteel open van woensdag t/m zondag.

Het is de bedoeling dit jaar op proef de seizoensopenstelling te verlengen t/m 15 november maar door de verplichte sluiting vanaf 5 november kan dat niet doorgaan. Vanaf 21 november is

het kasteel weer open volgens de gebruikelijke winteropenstelling op de zaterdagen en de zondagen. De openstelling is van korte duur want vanaf 15 december volgt weer een verplichte sluiting.

Activiteiten uitgelicht

Feest! Weet wat je viert

Het educatieve programma voor alle basisschoolleerlingen 'Feest! Weet wat je viert' stelt vragenderwijs de betekenis van feestdagen centraal aan de hand van de kunstcollectie in het kasteel. Het is een samenwerkingsproject van Museum Catharijneconvent in Utrecht met musea verspreid over heel Nederland. Huis Bergh is trots dat het zich tot deze groep mag rekenen. In 2020 kunnen slechts 3 klassen van 2 verschillende scholen met in totaal 64 schoolkinderen deelnemen aan dit programma.

In de Sinterklaastijd kiest Huis Bergh elk jaar een thema uit de verhalen rond Sinterklaas dat wordt uitgewerkt tot een educatief programma. In 2019 was dat bijvoorbeeld het thema van de drie jongens in de ton. Ruim 2000 leerlingen uit het basisonderwijs hebben hier toen aan deelgenomen. In 2020 moet helaas worden besloten af te zien van dit jaarlijkse project.

Dit thema komt, zij het losjes, ook terug bij het jaarlijkse Sinterklaasweekend 'Welkom bij de Sint, voor(groot)ouders en (klein)kinderen. De belangstelling hiervoor is meestal ook heel groot, met in 2019 ruim 2400 bezoekers. In 2020 moet helaas worden besloten ook af te zien van dit jaarlijkse project.

In de kersttijd organiseert Huis Bergh ook jaarlijks een programma voor basisschoolleerlingen in het kader van Feest! In 2019 trekt dit 345 schoolkinderen. In 2020 moet helaas worden besloten ook af te zien van dit jaarlijkse project.

In totaal bezoeken 939 schoolkinderen het kasteel met een educatief programma. Het aantal is dramatisch lager dan in 2019 doordat veel scholen hun uitstapjes vanwege de COVID-19 pandemie hebben geschrapt of opgeschort.

Ridderslag

Kinderen kunnen in gezinsverband, dit jaar tot de verplichte sluiting medio maart, elke zondagmiddag deelnemen aan de activiteit 'Ridderslag'. Kinderen en hun (groot)ouders leren dan, in middeleeuwse kledij gestoken, hoe het toegaat op het kasteel in de middeleeuwen en hoe je het van page tot ridder brengt en van jonge dame tot hofdame. In de zomer is deze activiteit

aangepast waarbij de kinderen zelf verkleed naar het kasteel komen en opstap gaan in het kasteel o.l.v. een gids, zonder hun ouders.

Muntslag

Na een proefseizoen in 2018 en een geslaagd volwaardig seizoen in 2019 staan de muntmeesters ook in 2020 klaar om vanaf de opening van het seizoen op 1 april elke eerste en laatste zondag van de maand, en in het zomerseizoen (juli-augustus) elke zondagmiddag, een Muntslag voor het publiek te houden. Helaas gooit ook hier de COVID-19 pandemie roet in het eten. Omdat de ruimte in het muntgebouw beperkt is kunnen er geen groepen worden ontvangen. Een regeling van het Kickstart Cultuurfonds brengt in de laatste 6 weken van het jaar uitkomst. Dankzij deze regeling kan de Muntslag doorgaan voor één gezin, één huishouden, twee stellen of vier individuele deelnemers. Uiteindelijk vinden er op de zondagen van 15 november t/m 13 december toch nog 8 Muntslagen plaats voor in totaal 16 bezoekers.

Tuinrondleidingen

Nieuw in het zomeractiviteitenprogramma van 2019 is de tuinrondleiding. Deze staat ook in 2020, bij de opening van het seizoen op 1 april, weer op het programma. Door de pandemie zijn de rondleidingen helaas voor het hele seizoen afgeblazen.

Ieders Museum Gelderland

Huis Bergh neemt sinds medio 2019 deel aan dit project van Erfgoed Gelderland met een project voor alleenstaande ouderen. In samenwerking met Welzijns- en cultuurorganisatie Welcom in Montferland organiseert Huis Bergh een interessant uitstapje in en rond het kasteel voor alleenstaande ouderen. Vanwege de pandemie kan het uitstapje in 2020 niet worden georganiseerd. Ook in dit geval brengt de regeling van het Kickstart Cultuurfonds voor de laatste 6 weken van het jaar uitkomst. Dankzij hun financiële bijdrage kan het uitstapje uiteindelijk voor één groepje met 5 deelnemers in de week van 7 december doorgaan. De volgende geplande uitstapjes vervallen helaas.

Escaperoute in samenwerking met Erfgoed Gelderland

Vanaf 7 december 2019 kun je in kasteel Huis Bergh in 's-Heerenberg een spannende escape route spelen. Met het spelen van deze erfgoedgame voorkom je dat het verhaal van Gelderland gewist wordt door het kraken van codes en het oplossen van puzzels. Spelenderwijs

en op een uitdagende en leuke manier komen de deelnemers in aanraking met de Gelderse cultuur en de collectie van het museum. Van 13 maart tot 4 juni, van 5 tot 21 november en van 15 december tot 20 januari 2021 (en mogelijk nog langer) kan de Escaperoute vanwege de COVID-19 pandemie helaas niet worden gespeeld. Uiteindelijk is het spel in 2020 door 84 gezinnen gespeeld. De reacties zijn overwegend positief tot zeer positief. Het spel wordt ervaren als spannend en pittig maar niet te moeilijk.

Seizoenstentoonstelling

Woensdag 23 september vindt de opening van 'Liefde voor de Middeleeuwen, de Collectie Mengelberg in Huis Bergh' plaats. De opening is aanvankelijk voorzien voor donderdag 14 mei 2020, de dag waarop precies 100 jaar geleden de collectie aankwam op Huis Bergh. Door de lockdown kan deze opening niet doorgaan. Ook een geplande opening op 27 augustus moet worden afgeblazen omdat in juli nog niet duidelijk is of bijeenkomsten tot 50 personen in augustus weer zijn toegestaan. Op een persconferentie begin augustus blijkt dat inderdaad het geval maar dan is het te laat om het nog te organiseren. Besloten wordt de opening te verplaatsen naar 23 september. Er zijn veel minder uitnodigingen verstuurd dan anders: 76. En er komen uiteindelijk 50 genodigden. Precies het aantal dat geplaatst mag worden in de Habsburgerzaal.

Het is een bijzondere bijeenkomst met gastconservator Annemarie Vels Heijn als stralend middelpunt. 'Liefde voor de Middeleeuwen' is haar laatste tentoonstelling voor Huis Bergh. Ze ontvangt een prachtig boeket en de 'Triton' uit handen van de voorzitter. Bij de opening is er ook aandacht voor het gereed komen van de herinrichting van de Antoniuszaal. In juni is het laatste object, het gerestaureerde crucifix, daar geplaatst. Anne Korteweg, specialist op het gebied van middeleeuwse handschriften, heeft weer gezorgd voor een passende inrichting van de manuscriptenzaal met de oudste exemplaren die Van Heek vanaf 1920 heeft verworven. Na de toespraken is er een feestelijke lunch voor alle genodigden in de Troonzaal en in de hal en voor de medewerkers op de binnenplaats, ter afsluiting.

Bij de tentoonstelling verschijnt een boek getiteld 'De Collectie Mengelberg in Huis Bergh', waarin alle 177 stukken die in 1920 zijn

aangekomen op Huis Bergh staan beschreven. Het boek is geschreven door Annemarie van Santen, een achterkleindochter van F.W. Mengelberg, en door René van Gruting, oud-conservator bij Huis Bergh. Beiden zijn bij de opening aanwezig, alsmede andere Mengelberg-nazaten die bruiklenen hebben gegeven aan de tentoonstelling, vertegenwoordigers van de fondsen die hebben bijgedragen aan tentoonstelling en boek, en anderen die aan het tot stand komen van de tentoonstelling hebben meegewerkt.

Speciaal voor deze tentoonstelling zijn twee stukken uit de collectie Mengelberg, die al sinds jaar en dag in het depot verblijven vanwege hun slechte staat, gerestaureerd. Schilderijenrestaurator Pauline Marchand restaureerde de Madonna met kind en houtsculptuurrestaurator Aleth Lorne het crucifix. De restauratie van het crucifix is mede mogelijk gemaakt dankzij een financiële bijdrage van de Vereniging Rembrandt. In het Zomernummer van het Bulletin van de Vereniging is uitgebreid aandacht besteed aan de restauratie.

Stadsmuseum Bergh heeft, parallel aan 'Liefde voor de Middeleeuwen' ook een tentoonstelling gewijd aan Mengelberg, en wel aan zijn werk als kunstenaar bij de inrichting van katholieke kerken. De tentoonstelling is getiteld 'Echo van de middeleeuwen in de St. Pancratiuskerk', te zien in het Stadsmuseum tussen 17 september 2020 en 21 maart 2021, met een rondleiding in de St. Pancratiuskerk. Waar mogelijk hebben Huis Bergh en Stadsmuseum Bergh samengewerkt, o.a. bij de fondsenwerving.

‘Kracht van kronieken. Het oudste geschiedenisboek van Gelderland komt thuis’

Voor 2021 staat een omvangrijke tentoonstelling gepland met de titel: ‘Kracht van kronieken. Het oudste geschiedenisboek van Gelderland komt thuis’, van 21 augustus tot 15 november, ter gelegenheid van het jubileumjaar 75 jaar Stichting Huis Bergh. De tentoonstelling is gewijd aan het zeer bijzondere 15de-eeuwse Kroniekenhandschrift dat Huis Bergh in 2017 heeft verworven.

Tegelijk met de opening verschijnt een wetenschappelijke publicatie. In 2020 was een sneak preview gepland om het publiek alvast te attenderen op de tentoonstelling. Door de COVID-19 pandemie is deze preview uitgesteld naar het voorjaar van 2021.

Activiteiten door het jaar heen

Januari-maart

Op 11 januari vindt in de hal het jaarlijkse Nieuwjaarsconcert plaats van het Montferland Cultuurfonds.

Een dag later treden in het kasteel drie koren van de Ulfse Nachtegale op, een optreden georganiseerd door de Vriendenwerkgroep. Al vele malen gaven de Ulfse Nachtegale bijzondere kerstconcerten in Huis Bergh. Deze keer is gekozen voor een Frans/Scandinavisch programma met werk van o.a. Fauré, Poulenc en volksmelodieën uit Scandinavië. De uitvoering trekt 60 bezoekers, ondanks samenvallen met een concert van Wibi Soerjadi in St. Pancratiuskerk.

Zaterdag 8 februari brengt de Hendrickje Cirkel van de Vereniging Rembrandt, o.l.v. de vicevoorzitter van het bestuur, David Overbosch, voorzitter van deze cirkel, een bezoek aan de tentoonstelling ‘Nieuwe avonturen met een collectie’. De directeur houdt daaraan voorafgaand een inleiding in de Habsburgerzaal over het tot stand komen van de tentoonstelling. Daarbij geeft

ze ook een kijkje in de keuken van het landgoed en in wat erbij komt kijken om een en ander in stand te houden en voor het publiek toegankelijk.

In de laatste twee weken van februari, van 15 februari tot en met 1 maart, is er voor de kinderen een voorjaarsvakantieprogramma samengesteld, met extra openstellingen op de woensdagmiddagen.

Dit jaar wil Huis Bergh in maart experimenteren met een rondleiding op elke woensdagmiddag om 14.00 uur. Het blijft bij een rondleiding op 4 en op 11 maart. Op 12 maart maakt premier Rutte bekend dat het land in een 'intelligente lockdown' gaat vanwege de COVID-19 pandemie die ook in Nederland begint huis te houden. Het kasteel wordt op 13 maart gesloten voor het publiek. Aanvankelijk tot en met 6 april en na de persconferentie van 16 maart zelfs tot 1 juni. Ook het Kasteelcafé Heeren Dubbel sluit noodgedwongen zijn deuren. Het betekent ook het voortijdige einde van de concertreeks, van alle bruiloften en andere feesten en partijen. In de logeertorens kan nog wel worden overnacht maar het aantal boekingen loopt aanvankelijk drastisch terug, tot nog maar drie in april.

5 en 19 maart staan middagrondleidingen met inleiding voor Museumkaarthouders op het programma. Door de gedwongen sluiting kan alleen die van 5 maart doorgaan.

In de laatste week van maart wordt bekend dat het kasteel waarschijnlijk tot begin juni gesloten moet blijven. Daarom heeft Huis Bergh een kort filmpje, opgenomen voor Museum tv, op de homepage van de website gezet, met een link naar de collectiestukken. Zo hebben de bezoekers van de website alvast iets om naar uit te kijken zodra het kasteel weer open gaat.

April-juni

Op 1 april zou de seizoensopenstelling starten. Door de COVID-19 pandemie blijven de poorten echter gesloten.

Ook het geplande concert op 6 april van het Odayin trio gaat niet door. Het is uitgesteld naar het voorjaar van 2021.

In de eerste weken van april is de tentoonstelling 'Nieuwe avonturen met een collectie' ontmanteld. Ondanks het feit dat niet bekend is wanneer het kasteel weer open gaat voor het publiek, is aansluitend gestart met de opbouw van de nieuwe seizoenstentoonstelling 'Liefde voor de Middeleeuwen'. Bij op- en afbouw zijn de regels voor het bewaren van minimaal anderhalve meter afstand in acht genomen. Wel duurt het werk daardoor langer en moet inventief worden gehandeld. De bijgestelde planning om de tentoonstelling op 13 juni te openen voor het publiek, is gehaald.

De jaarlijkse lintjesuitreiking van de gemeente Montferland, gepland op vrijdag 24 april, is eerst verplaatst naar het najaar en heeft vervolgens in aangepaste vorm plaatsgevonden, maar niet in het kasteel.

Op Tweede Pinksterdag, maandag 1 juni opent kasteelcafé Heeren Dubbel weer voor het publiek. Daaraan vooraf gaat overleg met Huis Bergh over inrichting van terras, looproutes e.d. De openstelling leidt niet tot grote problemen. Het is wel meteen gezellig druk op het terras.

Donderdag 4 juni heropent het kasteel de poorten na twee en een halve maand sluiting vanwege de COVID-19 pandemie. De medewerkers hebben een protocol opgesteld rekening houdend met de eisen van anderhalve afstand, maximum aantal bezoekers tegelijk per ruimte, aparte in- en uitgang, verplicht tevoren reserveren in tijdsblokken van 15 personen per 15 minuten etc. En daarnaast zijn alle noodzakelijke maatregelen getroffen zoals pompjes met desinfectiemiddel voor de handen, bordjes met maximum aantal bezoekers per ruimte, gescheiden looproutes (afgezet met rood-wit lint) etc.

De eerste bezoekers op 4 juni zijn feestelijk onthaald, met een fraai boeket. De foto verschijnt in het Montferland Journaal. Het echtpaar reageert blij verrast. Zij komt van origine uit Zevenaar en ze zijn een paar daagjes op bezoek in de regio. Het is voor hen ook het eerste museumbezoek na de eerste golf van de pandemie.

Aanvankelijk loopt het met het bezoek aan het kasteel nog geen storm. De bezoekers moeten duidelijk wennen aan het nieuwe normaal en aan het vooraf reserveren

Zaterdagochtend 6 juni besteedt Omroep Gelderland uitgebreid aandacht aan de heropening van het kasteel. Tussen 8.00 en 12.00 uur is René Arendsen ('Ridder René') live op Radio Gelderland met een rechtstreekse uitzending vanuit het kasteel. Een twintigtal gasten mag die ochtend exclusief het kasteel bezoeken.

Een week later, zaterdag 13 juni, is het zover: de tentoonstelling 'Liefde voor de Middeleeuwen' wordt opengesteld voor het publiek. Zonder feestelijke opening. De strenge regels staan nog geen

bijeenkomsten toe.

Een opening wordt aanvankelijk voorzien voor eind augustus, het wordt uiteindelijk 23 september.

Wel is er ruim aandacht geschonken aan een perscampagne en aan betaalde publiciteit voor deze bijzondere tentoonstelling, gewijd aan de collectie Mengelberg die dr.

J.H. van Heek verwierf van de erven Mengelberg in 1919 en die op 14 mei 1920 per tapissière arriveerde op het kasteel. Er verschijnen o.a. artikelen in het magazine 'Vind' en in 'Kunstschrift' van de hand van gastconservator Annemarie Vels Heijn.

Juli-september

Basisschool 'De Wetelaar' uit Doesburg komt op 2 juli als eerste school sinds de uitbraak van de COVID-19 pandemie voor een bezoek naar het kasteel.

Vanaf 9 juli kunnen de maatregelen worden versoepeld. Huis Bergh heeft een nieuw protocol ingediend bij de gemeente Montferland dat is goedgekeurd. Daarop is de audiotour weer ingezet en is de vaste looproute niet meer verplicht. Het legt wel meer verantwoordelijkheid bij bezoekers om de anderhalve meter afstand te houden. Tevoren reserveren is weliswaar niet meer verplicht maar Huis Bergh blijft er wel aan vasthouden om de bezoekers goed te kunnen spreiden over de hele middag.

Helaas kunnen in de maanden juli en augustus vanwege de strenge maatregelen geen Ridderslag, Muntslag, ochtendrondeleiding in het kasteel en tuinrondeleiding plaatsvinden.

In juli en augustus is een aangepast kinderprogramma georganiseerd op de zondagmiddagen met bezoek aan de wapenkamer. De kinderen mogen verkleed komen. Hun ouders/begeleiders blijven op afstand.

Vrijdag 10 juli is op Huis Bergh de herdenkingsdienst voor de heer A.A.W. (Arnold) van Heek, jongste zoon van dr. J.H. van Heek. Hij overleed zondag 5 juli op 92-jarige leeftijd. De belangstelling voor de bijeenkomst is zeer groot. De medewerkers hebben alle zeilen bijgezet om een en ander zoveel mogelijk in goede banen te leiden, in een tijd waarin anderhalve meter afstand houden nog steeds de norm is.

Op zaterdag 11 juli vindt de eerste bruiloft plaats op het kasteel sinds de COVID-19 uitbraak. Met 19 personen. Het huwelijk wordt gesloten in de Habsburgerzaal en de felicitaties zijn buiten voor het kasteel. Het aangepaste feest daarna is bij kasteelcafé Heeren Dubbel.

Op 14 en 15 juli vinden de eerste kinderfeestjes weer plaats, met de ouders op afstand.

Van 23 juli tot begin augustus kunnen de uitvoeringen van klassieke stukken pianomuziek door jonge musici uit de hele wereld in het kader van het dertiende Internationale Euregio Rijn-Waal Studentenmuziekfestival helaas dit jaar niet doorgaan. De musici kunnen de reis naar Nederland niet ondernemen vanwege de strenge maatregelen ten gevolge van de COVID-19 pandemie.

Juli telt veel dagen waarop alle tijdsblokken vrijwel vol zijn, wat betekent dat er zo'n 180 bezoekers op één dag zijn (het maximum is 195).

Ook in augustus vinden er nog nauwelijks feesten en partijen plaats op het kasteel. Alleen op 14 en 20 augustus vinden deze maand huwelijksvoltrekkingen plaats.

Met ingang van september blijkt het mogelijk het kasteel ook op de woensdagen weer open te stellen voor het publiek. Er zijn dan voldoende vrijwilligers om het rooster van woensdag t/m zondag te vullen.

Dit jaar zou de American Drama Group (ADGE) tijdens hun jaarlijkse Europese Castle Tour op 9 september Othello van Shakespeare uitvoeren op de hoofdburcht, buiten dus. Maar de voorstelling is helaas gecancelled vanwege de COVID-19 pandemie.

Op zaterdag 12 september vindt er weer een huwelijk plaats op het kasteel, met ca. 35 gasten. Het verloopt in goede orde.

Voor de jaarlijkse Vriendenmiddag, op 27 september, is Annemarie Vels Heijn uitgenodigd als gastspreker. Ruim 40 Vrienden luisteren aandachtig naar haar

boeiende verhaal over de betekenis van de Collectie Mengelberg voor Van Heek en Huis Bergh. Na afloop krijgen de genodigden, onder wie de nieuwe wethouder van cultuur, Jan van Halteren, zittend, een glas wijn of fris overhandigd. Daarna is er gelegenheid de tentoonstelling te bekijken.

De dag na de Vriendendag blijkt tijdens een persconferentie dat het COVID-19 virus toch weer steeds sneller om zich heen grijpt. Strengere maatregelen zijn het gevolg. Zoals een maximum van 30 personen tijdens bijeenkomsten.

Op 27 september gaat het Gelders Erfgoedfestival 2020 van start, met als thema Oost-West. Huis Bergh neemt hieraan deel als een van de 50 'aanhakers'. Het verhaal dat Huis Bergh vertelt is dat van dr. J.H. van Heek en hoe hij in staat was het kasteel in 1912 aan te kopen. Bezoekers kunnen

in het kasteel het verhaal over Van Heek en zijn Huis verder ontdekken in de Van Heek galerij op de bovenverdieping. Het platform mijnGelderland - een ander project van Erfgoed Gelderland - heeft de mooiste Aanhaakverhalen op hun website geplaatst. Het verhaal over Van Heek is daarbij geselecteerd als een van de beste tien.

Oktober-december

De eerste schoolklas van het nieuwe schooljaar bezoekt op 2 oktober het kasteel. Het is Vrije School 'De Kleine Prins' uit Doetinchem die komt met groep 7 en 8. Een reactie van een van de leerkrachten: 'Het was een leuke leerzame ochtend! Eerst gezellig in de bus en daarna aan de slag. Goede begeleiding en uitleg van de gidsen. Leuke werkvorm (groepswerk). Heel fijn dat de kinderen daarna nog bij de

vaste collectie mochten kijken. Het werken in tweetallen met de ipad vonden ze ook erg leuk om te doen. De gidsen gaven hun zelfs extra tijd (en belden met de chauffeur zodat hij iets later zou komen)'.

De jaarlijkse Duitse dag op 3 oktober vindt dit jaar plaats zonder dat er ruchtbaarheid aan is gegeven maar wel met Duitstalige gidsen. Zij hebben 12 Duitse gasten welkom geheten.

Het pianoconcert met het jeugdige talent Susanna Braun dat gepland staat voor zondag 4 oktober is afgelast. Zij kan niet vanuit Zwitserland naar Nederland reizen vanwege de geldende reisbeperkingen.

Maandag 12 oktober zijn er in en bij het kasteel tv opnames voor een jeugdserie, met abseilen van de kantelen rond de donjon. Het abseilen gebeurt door een stand-in van Outdoor Activiteitencentrum Markant uit Braamt. Het is nog niet bekend wanneer de serie wordt uitgezonden.

Voor de herfstvakantie is een leuk en leerzaam kinderprogramma gemaakt, voortbordurend

op het thema van de Kinderboekenweek 'En toen'. Voor de museumwinkel zijn extra kinderboeken ingekocht. Het programma vindt plaats op woensdag 14, zondag 18, woensdag 21 en zondag 25 oktober. Op de zondagen kunnen kinderen een kort bezoek brengen aan de wapenkamer.

Op 14 oktober is kasteelcafé Heeren Dubbel gestart met 'koffie to go' nu de horeca weer verplicht is gesloten.

Zaterdag 17 oktober is er voor het eerst weer een concert op Huis Bergh. Het is een concert georganiseerd door Stichting Oude Muziek. Uitgevoerd wordt 'Luitmuziek voor de Keizer' door

Hubert Hoffmann. Er komen 29 bezoekers voor, 30 is het maximum vanwege de geldende strenge regels.

Eind oktober is besloten de Sinterklaasactiviteiten voor scholen af te gelasten vanwege het toenemende aantal besmettingen met het COVID-19 virus. Een aantal scholen in de regio heeft ook al besloten tot het einde van het jaar alle uitstapjes te schrappen. Eerder is al besloten 'Welkom bij de Sint' voor (groot)ouders en (klein)kinderen dit jaar niet door te laten gaan. Vanwege de onzekerheid over de ontwikkelingen lijkt het niet verstandig in deze evenementen te investeren met het risico dat er heel weinig kinderen op af komen of dat ze zelfs niet kunnen doorgaan.

Tijdens de persconferentie van dinsdag 2 november maakt de premier bekend dat vanaf donderdag 5 november ook de musea en monumenten weer moeten sluiten, in elk geval voor twee weken. Dat is voor Huis Bergh dubbel jammer want dit jaar zou het kasteel voor het eerst het zomerseizoen oprekken tot medio november, dus met openstelling ook op doordeweekse dagen. Omdat op 15 december pas besloten zou worden of de dan geldende maatregelen versoepeld kunnen worden of juist weer strenger moeten worden, is besloten de kerstversiering dit jaar in eigen beheer en in eenvoudige stijl aan te brengen.

Maandag 16 november zou Kanjer Wens Nederland te gast zijn in het kasteel. De vijfjarige ernstig zieke Chloë zou met haar ouders, opa en oma op bezoek komen voor een Ridderslag en een Muntslag. Door de strengere maatregelen vanwege de tweede COVID-19 golf is haar komst uitgesteld naar 10 december. Het is op die datum alsnog een onvergetelijke dag geworden.

Op 20 november is Sinterklaas in het kasteel voor een opname voor 'Sinterklaas digitaal'. Bij wijze van grap overhandigt de goedheiligman aan het hoofd publiekszaken het eerste exemplaar van de puzzel van het kasteel. Deze puzzel blijkt zo'n groot succes dat de oplage vrijwel meteen is uitverkocht.

Zaterdag 21 november kan het kasteel zijn poorten weer openen voor het publiek. Het kasteel is vanaf dat moment volgens de winteropenstelling weer elk weekend open, ook met de speciale kleinschalige rondleidingen en Muntslagen dankzij het Kickstart Cultuurfonds.

Vanaf de heropening na de tweede verplichte sluiting op zaterdag 21 november is in de museumwinkel ook een zelf ontworpen mondkapje te koop met het wapen van Bergh erop.

Vrijdag 11 december komt een klein groepje senioren van dagopvang De

Plantage naar de kerstversiering kijken. Een gids van het kasteel vertelt daarbij van alles over het kasteel en zijn voormalige bewoners. De deelnemers hebben erg genoten. Dit soort uitstapjes met een heel klein groepje is mede mogelijk gemaakt door de financiële bijdrage van het Kickstart Cultuurfonds. Door hun bijdrage zijn nu in de weekenden ook rondleidingen voor heel kleine groepjes in de ochtend mogelijk en muntslagen in de middag.

Maandag 14 december komt de Mariaschool met alle bovenbouwleerlingen van groep 7 en 8 naar het kasteel voor het programma 'Feest! Weet wat je viert.' Zij blijken de laatste bezoekers van het kasteel in 2020 te zijn. 's Avonds kondigt de premier een lockdown af t/m 19 januari. Jammer voor de leerlingen van groep 5 en 6 want zij zouden op 16 december komen.

Voor allen die de website bezoeken en constateren dat het kasteel in elk geval tot 19 januari is gesloten, is een filmpje van het kasteel in kerstsfeer online geplaatst.

Op dezelfde dag ontvangt de

organisatie van alle kasteelmedewerkers een lichtjesboom ten geschenke. De groenbeheerder heeft hem opgezet op het gazon naast de ronde toren. Een mooi symbool voor het licht dat gloort aan het einde van de tunnel die COVID-19 heet.

De traditionele slijpacht op de voorlaatste dag van het oude jaar is dit jaar afgelast om de intussen bekende reden.

Bezoekcijfers

De bezoekcijfers bedragen in 2020 nog niet de helft van die in 2019. Oorzaak is de COVID-19 pandemie waardoor het kasteel tot 3 keer toe voor een korte of langere periode verplicht is gesloten.

12.595 betalende bezoekers telt Huis Bergh in 2020. In 2019 waren dat er 30.569. Naar schatting zo'n 20.000 bezoekers zijn in 2020 naar kasteel en omliggend landgoed gekomen zonder het kasteel zelf te bezoeken. Daarnaast bezocht een veelvoud aan bezoekers het Bergherbos, te voet, te paard, op de fiets of op de mountainbike.

Het aantal overnachtingen in de torens ligt dit jaar iets hoger: 332 tegen 294 in 2019.

De inkomsten uit zaalhuur bedragen € 2.977,-. De inkomsten uit zaalhuur bedroegen in 2019 bijna tien keer zoveel: € 22.850.

De inkomsten uit huwelijksvoltrekkingen en trouwreportages komen uit op € 5.480,-, in 2019 was dat ongeveer het dubbele: € 10.635,-.

Ter vergelijking:

Jaarbezoekcijfers	2020	2019
totaal bezoek	12.595	30.569
vol tarief volwassenen	3.669	4.235
gereduceerd tarief volwassenen	811	5.530
kinderen individueel	792	1.222
gereduceerd tarief kinderen (scholen)	1132	4.603
museumkaarthouders	5.277	8.203
bezoekers evenementen (Sinterklaas)	0	3.557
gezinskaarten, aantal kinderen en volwassenen	145	1.085
gratis entree	624	1.247
Duitse bezoekers	44	255

N.b.: Het aantal gratis entree-bezoekers in 2020 is grotendeels te verklaren door bezoekers van de gratis Vriendendag, ICOM/Rembrandtpas, 214 x entree overnachtingen van de toren en 94 kinderen onder 4 jaar.

2. Collecties

Behoud en beheer

Op 2 en 3 april vindt de jaarlijkse inspectie plaats door de vaste schilderijenrestaurator Pauline Marchand. Dit jaar staat de inspectie geheel in het teken van de tentoonstelling 'Liefde voor de Middeleeuwen'. De geïnspecteerde objecten zijn de objecten die zijn geselecteerd voor de depotopstelling in de tentoonstelling. Naast de inspectie zijn bij sommige objecten preventieve conserverende handelingen uitgevoerd en zijn ze voorzien van een goed ophangstelsel.

De zomer van 2020 wordt gekenmerkt door perioden van langdurige extreme hitte. Hoewel dit altijd maar langzaam doordringt tot in het kasteel levert het uiteindelijk een heel warm binnenklimaat in het kasteel op. Dit is uiteraard voor de objecten, maar ook voor de suppoosten en bezoekers naar blijkt, onwenselijk. Onderzocht wordt hoe dit in de toekomst voorkomen kan worden.

Projecten

Restauratie crucifix

Op 19 november 2019 krijgt Huis Bergh het verheugende bericht dat de Vereniging Rembrandt bereid is een financiële bijdrage te leveren aan de restauratie van het crucifix (inv.nr. 377) uit de collectie Mengelberg, toegeschreven aan het atelier van Meester Arnt van Kalkar. Dit crucifix is al sinds jaar en dag in depot, maar blijkt bijzonder genoeg om een plek te krijgen in de nieuw ingerichte Antoniuszaal.

Voor het beschikbaar stellen van financiële middelen voor de restauratie van het crucifix heeft de Vereniging Rembrandt een expertmeeting als voorwaarde gesteld, met een aantal deskundigen op

het gebied van middeleeuwse beeldhouwkunst en restauratie. Deze vindt plaats op 6 februari. Micha Leeftang en Annabel Dijkman, beiden conservator in het Catharijnenconvent en Arnold Truyen, restaurator bij de SRAL (Stichting Restauratieatelier Limburg) zijn aanwezig, alsmede Gerdien Wuestman en twee collega's van de Vereniging Rembrandt. De laatsten houden interviews met de aanwezigen en maken film- en foto-opnames voor een reportage in het Bulletin van de Vereniging Rembrandt. Namens Huis Bergh zijn de collectiebeheerder en de directeur aanwezig. Aleth Lorne, de restaurator die voor Huis Bergh de restauratie uitvoert, geeft toelichting op de beoogde methode en te gebruiken technieken. Tijdens de discussie komt naar voren dat het noodzakelijk is röntgenopnames te maken van de negentiende-eeuwse schroef waarmee het vijftiende-eeuwse corpus is vastgezet op het negentiende-eeuwse kruis. Dit om te zien of de schroef, door roestvorming, mogelijk is gaan werken. Hiervoor is bij de Vereniging Rembrandt aanvullende subsidie aangevraagd en verkregen.

Het röntgenonderzoek heeft duidelijk gemaakt dat de forse schroef waarmee het vijftiende-eeuwse corpus is vastgezet op het negentiende-eeuwse kruis tot op twee-derde in de borst van het corpus steekt. Verwijderen van het kruis, zoals aanvankelijk besproken als een optie, blijkt hierdoor uitgesloten. Het zou mogelijk onherstelbare schade toebrengen aan het crucifix.

De restaurator heeft het hele corpus geretoucheerd waardoor het een harmonieus geheel is geworden. Ook heeft zij het kruis ontdaan van de donkere laag bijenwas waardoor het contrast tussen corpus en kruis niet meer als storend wordt ervaren. De titulus, die al scheef hing, is verwijderd van het kruis en wordt apart bewaard. Deze negentiende-eeuwse toevoeging werkte storend. Veel tijd heeft de restaurator besteed aan de reconstructie van de grote teen. Het geheel is zeer fraai geworden, met respect voor zowel de vijftiende-eeuwse delen als de negentiende-eeuwse toevoegingen.

Maandag 15 juni arriveerde het gerestaureerde crucifix op Huis Bergh. Het is door de collectiebeheerder voorzichtig uitgepakt en samen met een collega opgehangen op de plek die ervoor was gereserveerd in de vorig jaar heringerichte Antoniuszaal.

Publicatie van het in 2017 verworven Kroniekenhandschrift

Een bijzondere gebeurtenis vindt plaats op 23 en 24 januari: een tweedaagse bijeenkomst met de auteurs van de wetenschappelijke publicatie over het in 2017 verworven kroniekenhandschrift uit de vijftiende eeuw. Zij presenteren de opzet van hun artikelen aan het gezelschap dat hier

commentaar op geeft en er vragen over stelt. In augustus 2020 leveren de auteurs hun artikelen in bij de redactie, bestaande uit prof. dr. Wim van Anrooij (Universiteit Leiden) en dr. Jeanne Verbij-Schillings (idem). Het is een geanimeerde

tweedaagse. Een aantal auteurs kent elkaar nog niet en voor anderen is het een fijn weerzien met collega's uit den lande en uit Vlaanderen. De publicatie wordt op vrijdag 20 augustus 2021 gepresenteerd, tegelijk met de opening van de tentoonstelling over het handschrift, getiteld 'Kracht van kronieken'. Met als ondertitel: 'Het oudste geschiedenisboek van Gelderland komt thuis'.

Ook dit jaar is het Kroniekenhandschrift tijdelijk elders ondergebracht voor bestudering door een aantal wetenschappers met het oog op de wetenschappelijke publicatie. Deze keer 'logeert' het handschrift van 26 augustus tot 9 oktober in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

Geologiecollectie Jan Herman Alexander van Heek

Jan Herman Alexander van Heek, de oudste zoon van Jan Herman van Heek, heeft in de loop van enige decennia een collectie van voornamelijk fossielen en bijzondere gesteenten verzameld. Het gaat grotendeels om vondsten door hem gedaan in de Achterhoek, in Twente en het aangrenzende Duitse gebied. Deze collectie wordt geïnventariseerd door Jan Drent, als bewindvoerder van het legaat. Met hem is in 2019 het elders onderbrengen van de collectie besproken omdat deze niet past binnen het collectie- en presentatiebeleid van Stichting Huis Bergh en omdat bij de Stichting de benodigde geologische kennis ontbreekt. Als mogelijke overnamekandidaat

heeft de heer Drent De Museumfabriek, onderdeel van Rijksmuseum Twenthe, voorgedragen. Medewerkers van dat museum hebben op 25 november 2019 een bezoek gebracht aan de geologiekelders. Zij zijn heel enthousiast over mogelijke overname. In 2020 zijn op dit gebied geen vorderingen gemaakt, voornamelijk ten gevolge van de COVID-19 pandemie. Maar ook omdat de depots van De Museumfabriek opnieuw worden ingericht.

Actualisering Collectieplan

In het najaar heeft de collectiebeheerder het Collectieplan geactualiseerd en van een nieuw actieplan voorzien voor de komende jaren. Het Collectieplan 2021-2025 is ter kennisname aan het bestuur voorgelegd en door de voorzitter getekend voor gezien.

Verwervingen en bruiklenen

Huis Bergh heeft in 2020 geen stukken voor de collectie verworven. Wel zijn verschillende keren objecten aangeboden, waaronder kasten, maar Huis Bergh heeft deze objecten niet aanvaard omdat er geen directe band was met de heren en graven van Bergh en evenmin met dr. J.H. van Heek, een voorwaarde waar verwervingen - aankopen en ook schenkingen - aan moeten voldoen.

Op voorspraak van prof. Dr. Henk van Os, adviseur van Huis Bergh, heeft Huis Bergh in 2019 een groot paneelschilderij van Museum Het Valkhof in langdurig bruikleen ontvangen. Het laatmiddeleeuwse Italiaanse schilderij is maar liefst 2m34 lang en stelt de kroning van Maria voor. Het heeft een mooie plek gekregen in de nieuw ingerichte Antoniuszaal.

Uitgaande bruiklenen

In 2020 heeft Huis Bergh 6 verzoeken voor een bruikleen gehonoreerd. Bij een bruikleenverzoek wordt altijd een zorgvuldige afweging gemaakt, daarbij worden de volgende aspecten meegewogen:

- mogelijke wederkerigheid: kan Huis Bergh in de toekomst een beroep doen op de aanvragende organisatie voor een bruikleen?
- de conditie van het gevraagde object: laat de huidige conditie transport en alle daarbij behorende handelingen toe?
- het belang van het object voor Huis Bergh: maakt het gevraagde object deel uit van de vaste opstelling en kan het daaruit gemist worden?
- de uitstraling op Huis Bergh: gaat het om een belangrijke tentoonstelling, liefst met een publicatie, die zorgt voor versterking van de naam van Huis Bergh?

Het gaat om de volgende bruiklenen.

1. Aan Museum Kasteel Wijchen te Wijchen leent Huis Bergh in 2019 een kaarsenstandaard (inv.nr. 775-01) en een schenkan (inv.nr. 633) uit voor de tentoonstelling 'Emilia van Oranje Nassau. Kasteelvrouwe in Wijchen'. In eerste instantie gedurende de periode van 22 maart tot 1 september 2019. Deze periode is aansluitend verlengd tot en met 1 februari 2020.
2. Aan de Galleria Nazionale dell'Umbria te Perugia leent Huis Bergh in 2020 het paneelschilderij 'Verschijning van de Heilige Franciscus te Arles' (inv.nr. 006) van Taddeo di Bartolo uit voor de tentoonstelling 'Taddeo di Bartolo', aanvankelijk voor de periode van 7 maart tot 7 juli 2020. De collectiebeheerder reist begin maart mee als koerier. De tentoonstelling opent voor het publiek en moet meteen de dag erna dicht vanwege de COVID-19 pandemie. De tentoonstelling wordt verlengd t/m 30 augustus en op verzoek van het museum wordt het bruikleen verlengd tot die datum.
3. Aan het Stadsmuseum Bergh heeft Huis Bergh de pijparden Anna te Drieën en de 19de-eeuwse Heilige Sebastiaan uit het atelier van Mengelberg uitgeleend voor de tentoonstelling 'Echo van de middeleeuwen in de Sint Pancratiuskerk', voor de periode van 17 september 2020 t/m 21 maart 2021.
4. Huis Bergh heeft een bruikleen toegezegd aan Museum Hof van Busleyden te Mechelen voor de tentoonstelling 'Kinderen van de Renaissance. Kunst en opvoeding aan het Habsburgse Hof'. Het gaat om het jeugdportret van Philips de Schone van de Meester van de Maria Magdalena legende (inv.nr. 740), voor de periode 26 maart t/m 25 juli 2021.
5. Aan het Catharijneconvent te Utrecht heeft Huis Bergh de Brugse missaal van het Maria Magdalenagilde en de Maria Magdalena door Niccolò di Segna toegezegd voor de tentoonstelling 'Maria Magdalena', voor de periode van 24 juni 2021 t/m 9 januari 2022.
6. Tenslotte is 'De bruiloft te Kana' door een navolger van Jheronimus Bosch als bruikleen toegezegd aan het Museum of Fine Arts (Szépművészeti Múzeum) in Boedapest. De tentoonstelling heet 'Between Hell and Paradise' en het is voor de periode 7 april t/m 17 juli 2022.

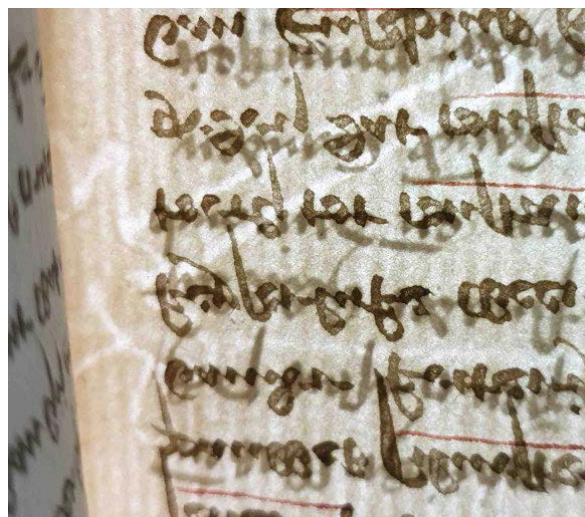
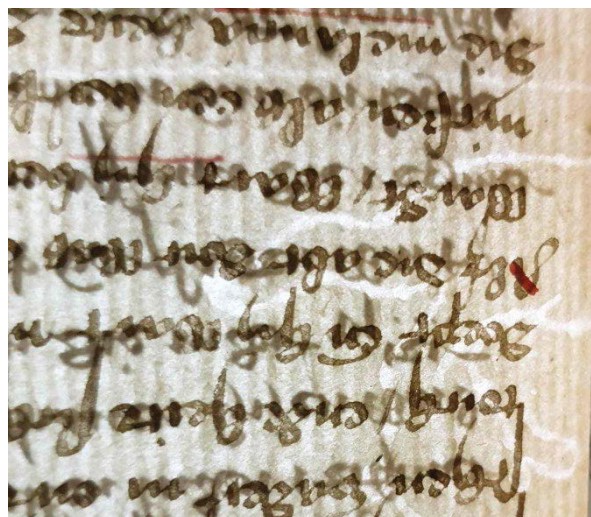
Archief

In 2020 is de Munt tot het ingaan van de eerste coronamaatregelen in maart iedere dinsdag bemand door de archivaris en vier vrijwilligers.

Gedurende deze dagen is het archief ook op afspraak toegankelijk ook voor het publiek.

Na het ingaan van de coronamaatregelen is de inzet van het archiefpersoneel in de Munt teruggebracht tot alleen de archivaris en is het archief gesloten voor bezoek. Twee medewerkers die in verband met verhoogd gezondheidsrisico niet langer in de munt werkzaam kunnen zijn, zetten thuis hun projecten voort. Daarbij is gebruik gemaakt van de toegang tot de scans van de archiefstukken in het huisarchief via het internet. De externe dienstverlening, de beantwoording van vragen, is zoveel mogelijk per mail en telefonisch voortgezet.

Zodra weer mogelijk zijn twee vrijwilligers ingezet. Hun inzet houdt gelijke tred met de maatregelen dienaangaande met betrekking tot de overige vrijwilligers van Stichting Huis Bergh. Uiteraard zijn ook in het muntgebouw onder het personeel de algemeen geldende regels (1,5m onderlinge afstand, desinfectie etc.) toegepast en gehandhaafd.

De archivaris heeft deelgenomen aan de voorbereidingen van de voor 2021 geplande expositie en publicatie over het Berghse kroniekenhandschrift. Het archiefpersoneel doet daarvoor ondersteunend onderzoek in het huisarchief. Een stagiaire maakte een inventarisatie van in het handschrift aanwezige watermerken.

Een vrijwilliger werkte aan het ontsluiten van het archief van dr. J.H. van Heek door de meest geraadpleegde bestanddelen nader te beschrijven. In dit verband zijn alle schetsen in de 93 schetsboeken beschreven en is een globale beschrijving van de inhoud van de 18 dagboeken van dr. J.H. van Heek afgerond.

Een thuiswerkende medewerker leverde een transcriptie van een minutenboek waarin grafelijke ordonantiën staan afgeschreven.

Als beherende instelling begeleidt het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL) het verstrekken van inlichtingen via de archivaris aan het publiek. Verder verzorgt deze instelling op aanvraag de levering van scans van stukken uit het huisarchief. Verder zijn door externen aangeboden transcripties van bestanddelen van het huisarchief door het ECAL ingenomen en opgeslagen in afwachting van koppeling aan de web-inventaris van het huisarchief.

Kasteelcomplex & Monumenten

Instandhouding

In 2020 is zo goed mogelijk verder gewerkt aan de instandhouding van het kasteelcomplex, de rijks- en gemeentelijke monumenten en de niet-monumentale panden. Er zijn wel keuzes gemaakt vanwege beperktere financiële middelen door de COVID-19 pandemie. De keuzes zijn strategisch gemaakt met het oog op de wens in 2021 opnieuw te aanvraag te doen voor de verwerving van de POM-status. In 2020 is veel schilderwerk uitgevoerd.

Inspectie Monumentenwacht Gelderland

Dit jaar vond ook weer de (twee)jaarlijkse inspectie plaats van alle rijks- en gemeentelijke monumenten door de Monumentenwacht Gelderland en, sinds 2019, ook van een aantal niet-monumentale panden. Op basis van de rapportages worden de jaarlijkse onderhoudsplannen opgesteld en bijgesteld.

Monumentenoverleg

In het halfjaarlijks overleg is afgesproken dat hierin voortaan namens Huis Bergh naast de gebouwenbeheerder en de directeur ook de groenbeheerder zitting heeft. De groenbeheerder beheert de groene en de archeologische monumenten. In mei bleek dat Huis Bergh twee archeologische en één groen monument rijker is dan gedacht. Het gaat om twee grafheuvelmonumenten op Landgoed de Sprengenberg en een parkbosperceel aldaar. Hiermee komt het aantal rijksmonumenten dat Huis Bergh bezit op 24. Op 17 december is door de beraadkamer van de RCE unaniem akkoord gegaan met de bescherming van het badhuisje op landgoed de Sprengenberg. Daarmee komt het aantal rijksmonumenten op 25.

Op 28 mei vond het eerste halfjaarlijks monumentenoverleg van 2020 plaats, buiten op het verder lege terras van kasteelcafé Heeren Dubbel. Aan de orde kwamen de volgende punten:

- de stand van zaken restauratie zwarte molen fase 2
- plan optimaliseren benaderingsroute en inrichting parkeerplaats
- plan herinrichting Galgenberg

- zettingen kasteel en aanvraag subsidieregeling restauratie rijksmonumenten 2019-2020
- aanvraag POM status 2021
- aanvraag provinciale subsidie verbeteren waterkwaliteit gracht
- onderhoud gebouwen.

Op 24 september vond het tweede halfjaarlijkse overleg plaats, in de kasteelkelder met in acht neming van de anderhalve meter afstand regel. Besproken punten:

- Opgave onderhoud 2021, ook i.v.m. aanvragen POM status in 2021
- Gerealiseerd en nog te realiseren onderhoud 2020
- Onderhoud archeologische en groene monumenten: stand van zaken
- Huidige status onderhoud monumenten
- Droogteprobleem: een gevaar voor kasteelcomplex en buitengebied
- Stand van zaken restauratie zwarte molen fase 2
- Plan optimaliseren benaderingsroute en inrichting parkeerplaats: stand van zaken
- Plan herinrichting Galgenberg: stand van zaken.

Jaarlijkse evaluatie bouwkundig adviseurschap Geldersch Landschap en Kasteelen voor Stichting Huis Bergh

De evaluatie heeft plaatsgevonden op 10 november via Teams met de bouwkundige bij GLK en de voorzitter van het bestuur en de directeur van Huis Bergh. Aan de orde kwamen onder meer de professionaliseringsslag die Huis Bergh heeft gemaakt met de komst van de gebouwenbeheerder per 1 januari 2019, de mede daardoor veranderende rol van de bouwkundig adviseur en de inspectie van de monumenten zodat de POM commissie de staat van onderhoud goed kan beoordelen.

Kasteelcomplex

Aanvraag subsidieregeling restauratie rijksmonumenten 2019-2020

De RCE heeft in de voorzomer van 2019 een extra subsidieregeling (€ 60 miljoen beschikbaar)

bekend gemaakt voor restauratie, verduurzaming en verbetering van de toegankelijkheid van een groot rijksmonument. In totaal kon max. 90% subsidie worden ontvangen over de subsidiabele kosten (die minimaal € 2.500.000 moesten bedragen). Huis Bergh heeft een

aanvraag ingediend. In januari ontvangt Huis Bergh helaas bericht van de RCE dat het ingediende subsidieverzoek in het kader van de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten 2019-2020, is afgewezen. Op 2 maart krijgen de gebouwenbeheerder en de directeur een toelichting ten kantore van de RCE op de afwijzing van het subsidieverzoek voor een grote restauratie. De aanvraag blijkt afgewezen op een vormfout, niet op inhoudelijke gronden. Daarom is met instemming van het bestuur besloten tot een bezwaarprocedure. Namens Huis Bergh heeft een advocaat het bezwaar opgesteld en aan de RCE gestuurd. Het bezwaar is door de RCE afgewezen waarop de advocaat de zaak bij de rechtbank aanhangig heeft gemaakt. De uitspraak wordt pas in 2021 verwacht.

Kasteel niet op Unesco lijst beschermde monumenten

Op 4 maart komt mevrouw Koosje Spitz van Unesco toelichten dat het kasteel niet op de lijst staat behorend bij het Verdrag inzake bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict, gesloten op 14 mei 1954 te Den Haag en geratificeerd door Nederland. Op 26 maart 1999 is ten gevolge van de oorlog op de Balkan het z.g. Tweede Protocol opgesteld bij het Haags Verdrag, ook geratificeerd door Nederland. Ook op de lijst bij dit verdrag komt Huis Bergh niet voor. Het blauwwitte schildje op de toegangspoort tot het kasteelterrein zit daar volgens haar dus ten onrechte. Terwijl op de lijst bijvoorbeeld wel het Muntgebouw en de Olde Wehme (de oude pastorie aan de Muntwal 7) staan, ontbreekt het kasteelcomplex op de lijst. Dit is heel bevreemdend omdat het kasteelcomplex uniek is en deze beide panden in veel mindere mate bouwkundig interessant zijn.

De vraag rijst of de archiefcollectie en de kunstcollectie wel op de voormalige WBC lijst (Wet Behoud Cultuurbezit) staan. Bij controle van die lijst naderhand blijkt ook dat niet het geval. Dit wordt aanhangig gemaakt bij de Erfgoedinspectie.

Tochtportaal binnenplaats

Op maandag 16 maart is het tochtportaal op de binnenplaats geïnstalleerd. De effecten zijn meteen voelbaar in de hal. De tochtstroom daar is een halt toegeroepen.

Later in het jaar zijn de daar opgestelde originele deuromlijsting, de originele gevelstenen van de motte Montferland en de drie overgebleven tuinbeelden van begeleidende teksten voorzien. Ten slotte is een tv scherm geïnstalleerd met een filmpje waarin deskundigen op het gebied van Baumberger zandsteen uitleg geven over deze steensoort. Deuromlijsting en tuinbeelden zijn in deze zandsteensoort uitgevoerd en mogelijk ook de gevelstenen.

Elektra kasteel

In de eerste maanden van het jaar is verder gewerkt aan de vervanging van bekabeling, bedrading en wandcontactdozen op basis van de bevindingen in het periodieke inspectierapport uit 2017.

Onderzoek legionella

In mei is door een onderzoeksbureau de waterkwaliteit van het hele kasteelcomplex beoordeeld op het risico van legionella, zowel op de hoofdburcht als op de voorburcht. De waterkwaliteit blijkt in orde, mede dankzij het door de eigen medewerkers standaard en periodiek uitvoeren van controles en testen. Het periodiek uitvoeren van controles en testen wordt voortgezet o.l.v. de facilitair manager. Wel moeten er enkele aanpassingen worden gedaan aan het leidingstelsel om “dode leidingen” op te ruimen die een bron van gevaar kunnen opleveren.

Controle waterleidingen

Op woensdag 9 september heeft Vitens, onder begeleiding van de gebouwenbeheerder, watermonsters genomen ter controle van de kwaliteit van het drinkwater. De kwaliteit blijkt in orde te zijn. Enkele aanbevelingen uit het uitgebrachte rapport zijn overgenomen. Vitens gaat onderhoud plegen aan hun eigen stelsel op ons terrein om aan de eisen van de huidige tijd te voldoen.

Uitvoeren schilderwerk

Alle luiken van de voorgevel van het kasteel zijn opnieuw geveerd nadat ze eerst zijn nagelopen op houtrot. De aangetroffen slechte plekken zijn hersteld alvorens over te gaan tot schilderen. Het kasteel ziet er in het voorjaar heel ‘bloot’ uit zonder luiken. In deze periode is het ook gesloten voor het

publiek en mogen er geen bruiloften plaatsvinden. Een geluk bij een ongeluk.

Verder is de hele zuidzijde van het Koetshuis geschilderd.

Brandveiligheid

Dit jaar is gestart met uitvoering van de eerder afgesproken maatregelen. Er is compartimentering aangebracht in het kasteel en de brandbeveiligingsinstallatie is verbeterd. In 2021 wordt verder gewerkt aan uitvoering van de verbeteringen.

Wapenleeuwen en tuinzuilen

De beide wapenleeuwen vormen één rijksmonument en de beide tuinzuilen ook. Deze twee rijksmonumenten uit de 18de eeuw zijn in het verleden nog niet apart geïnspecteerd door de Monumentenwacht Gelderland. Sinds dit jaar is daar verandering in gekomen. Ook is verzocht om SIM subsidie voor beide monumenten, die is toegekend. Sanna Snellaars, deskundige op het gebied van onderhoud van natuurstenen sculptuur in de buitenlucht, heeft een adviesrapport opgesteld voor het onderhoud van beide rijksmonumenten.

Voor de beide zuilen in de tuin is haar advies deze te plaatsen in beschermende tenten zodat ze in de winter droog blijven en er geen vorstschade (afbrokkelen van de steen) door vocht op kan treden. De tenten zijn op maat gemaakt naar het voorbeeld van de tenten die worden gebruikt door landgoed De Wildenborch voor hun buitensculpturen. Op 18 november zijn de zuilen er in geplaatst. De tenten blijken goed stormbestendig.

Voor de wapenleeuwen zijn beschermende tenten niet nodig. Ze zijn namelijk aan het begin van deze eeuw geïmpregneerd met de Ibach methode waardoor ze beter bestand zijn tegen de weersinvloeden.

Gracht

De gracht ligt in de vorm van een onderbroken acht om het kasteel en om de voorburcht heen. Ongeveer tien jaar geleden zijn de beschoeiingen vernieuwd. De gracht wordt reeds lang niet meer gevoed door een natuurlijke waterloop. Lang geleden was het een natuurlijk grensriviertje, de Wildt, dat de gracht voedde. Een riviertje dat er zelfs voor zorgde dat 's-Heerenberg een haventje had en via het water bereikbaar was vanaf de Rijn.

De waterstand in de gracht wordt nu op peil gehouden door hemelwater en in droge periodes door grondwater op te pompen. Doordat het water stil staat treedt er in de zomer, bij hoge temperaturen en stortbuien, soms plotseling grote vissterfte op. Bovendien kan het water in de zomer zeer onaangenaam ruiken. Reden voor een onderzoek, uitgevoerd in 2018, hoe de waterkwaliteit kan worden verbeterd. Het blijkt dat de gracht voor het laatst is uitgebaggerd in de jaren '80 van de vorige eeuw. Op de bodem heeft zich een dikke sliblaag gevormd.

Dit jaar is bij de provincie vooroverleg aangevraagd om te bespreken of de provincie het uitbaggeren van de gracht mede kan financieren. Hopelijk is de uitslag positief en kan de uitvoering volgend jaar ter hand worden genomen.

Funderingsonderzoek kasteelcomplex

Mogelijk in samenhang met de verlaging van het grondwaterpeil in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw, is er scheurvorming opgetreden in muren in het kasteelcomplex. Aan het begin van deze eeuw zijn er meetpunten aangebracht en zijn de zettingen enkele jaren bijgehouden. Eind vorig jaar zijn opnieuw metingen gedaan en blijkt de scheurvorming zodanig te zijn toegenomen dat nader onderzoek noodzakelijk is. Daarvoor is offerte aangevraagd en subsidie bij de provincie. De subsidie is toegekend.

Op 8 december is een teams vergadering belegd met vertegenwoordigers van de RCE, de provincie, de gemeente en het betrokken ingenieursbureau om te bespreken hoe een en ander het beste kan worden aangepakt. Doel van het gesprek is in beeld te krijgen wat er allemaal nodig is voor het onderzoek en om ervoor te zorgen dat uit het onderzoek een integrale aanpak van de verzakingsproblemen op het hele kasteelcomplex kan voortkomen. Begin van deze eeuw zijn door hetzelfde ingenieursbureau enkele maatregelen getroffen om het probleem aan te pakken maar die hebben geen effect.

Bekeken wordt nog of en zo ja welke archeologische c.q. bouwhistorische begeleiding nodig is. Het onderzoek start volgend jaar.

Boom op voorburcht gesneuveld

In de nacht van 1 op 2 augustus is de oudste appelboom op de voorburcht zwaar getroffen door een onweer. Door harde rukwinden of blikseminslag breekt een van de hoofdtakken af. De boom is al aangetast door zwammen en daardoor verzwakt. De groenbeheerder heeft de tak afgezaagd en geoordeeld dat de boom zozeer is verzwakt dat het veiliger is hem te vellen. Dit is in november gebeurd. De groenbeheerder heeft de wortels vakkundig verwijderd zonder schade aan de boomspiegel en het plaveisel. Er is een jong exemplaar voor teruggeplaatst.

De van Heek kei gereinigd

De facilitair manager en een vrijwilliger voeren al het hele jaar grote en kleinere klussen uit in en rond het kasteel.

uitgevoerde tekst die dat memoreert, is nu weer mooi zichtbaar en de kei is ontdaan van vuil en mos.

In augustus hebben zij de kei onder handen genomen, die dr. J.H. van Heek van de gemeente Bergh kreeg aangeboden in 1937 ter gelegenheid van zijn 25-jarig kasteelheerschap.

De in het rood uitgevoerde tekst die dat memoreert, is nu weer mooi zichtbaar en de kei is ontdaan van vuil en mos.

Kasteelcafé Heeren Dubbel

In 2019 is geconstateerd dat de keuken van kasteelcafé Heeren Dubbel aan vervanging toe is. Hiertoe is een offerte uitgebracht die begin 2020 is besproken om te bezien welke onderdelen voor rekening zijn van Huis Bergh (de 'aard- en nagelvaste') en welke voor de uitbater van kasteelcafé Heeren Dubbel. Beide partijen vinden de uitgebrachte offerte te duur zodat er een nieuwe is aangevraagd. Uitvoering in de 'stille' maanden januari, februari is het beste maar door de noodzaak een nieuwe offerte aan te vragen, is deze er dit jaar niet van gekomen. In december is de nieuwe offerte door beide partijen goedgekeurd zodat de keuken nu in de eerste maanden van 2021 wordt vervangen.

In het voorjaar heeft periodieke inspectie plaatsgevonden van de elektrische installaties bij kasteelcafé Heeren Dubbel. De voorkeur was deze te koppelen aan de periodieke inspectie van het gehele kasteelcomplex in 2021 maar de inspectie bij kasteelcafé Heeren Dubbel in 2020 bleek een vereiste van de verzekering. Er zijn geen ernstige zaken geconstateerd. Wat aanpassing vergde is uitgevoerd.

Historische Tuinen en Parkbos De Plantage

Op donderdag 20 augustus is een oude beuk langs de wal, bij het pad naar de Plantage geveld. Met een dreun als van een lichte aardbeving viel hij om, precies in de lengterichting van het pad. In september is in Parkbos De Plantage gestart met grootschalige kap. Daarover is aan de regionale pers een persbericht verstuurd met de titel: 'Verjonging bomen in de Plantage'. In de tekst is uitgelegd dat er veel aangetaste en dode bomen staan. Dat de fijnsparren zijn getroffen door de

letterzetterkever en de lariksen door de lariksbastkever. En dat andere boomsoorten zoals de beuk, es, iep maar ook de oude thuja's zwaar hebben te lijden onder de droogte van de laatste jaren. En dat zelfs een groot aantal oude eiken en beuken in het bos is bezweken. Dat dit gevaarlijke situaties oplevert en dat om verdere aantasting te voorkomen aangetaste en dode bomen worden verwijderd.

Ook is uitgelegd dat er zoveel mogelijk boomsoorten worden terug geplant die beter bestand zijn tegen de veranderende weersomstandigheden, zoals de winterlinde, zoete kers, zilverspar en tamme kastanje en dat het zo een gevarieerd bos met jonge én oude bomen wordt dat beter bestand is tegen ziektes, plagen, storm en klimaatverandering.

De regionale pers heeft het bericht goed opgepakt, met artikelen en nieuwsitems op radio en tv. Stadsomroep Bergh heeft er een mooie documentaire over gemaakt. Aan de ingangen van het Parkbos zijn bordjes geplaatst over de beperkte toegankelijkheid tijdens het werk. Na de dunning in de Plantage zijn begin december de eerste 300 nieuwe bomen en boompjes in de vrijgekomen kale stukken ingeplant.

Monumenten en niet-monumentale panden

In 2020 is geselecteerd onderhoud uitgevoerd. Wat ook kan worden uitgevoerd in 2021 is naar dat jaar verschoven. Dat is het geval met de het omvangrijke buitenschilderwerk van het pand Vogelweide, Peeskesweg 48. Hiervoor is gemeentelijke subsidie beschikbaar.

Het buitenschilderwerk van een groot aantal rijksmonumenten is dit jaar uitgevoerd. Het gaat dan om de verhuurde panden aan de Hofstraat 6, het Muldershuis genaamd en aan de Muntwal 7 t/m 23, de Hondenhut, de waltoren aan de Walsteeg en de verhuurde panden aan De Gaarde 1 t/m 4.

Van de Muntwalwoningen 11 t/m 23 zijn de daken nagelopen.

In het bos vlakbij de Motte is een oud schuurtje opgeruimd en afgevoerd.

Renovatie koetshuis Boetzelaersborg

In het najaar is gestart met de renovatie van het koetshuis behorend bij de Boetzelaersborg.

Door achterstallig onderhoud is het dak slecht en de vloerbalken blijken, na weghalen van de deklaag en het plafond, verrot. De schoorsteen blijkt in dermate slechte staat dat deze is geamoveerd. Uitgangspunt voor de renovatie is, zoals altijd, het Inspectierapport van de Monumentenwacht Gelderland.

Huurderswisselingen

Halverwege de maand januari heeft de nieuwe huurder van de gerenoveerde woning aan De Gaarde 3 de huurovereenkomst getekend.

Materieelloots

Momenteel staat veel tuingereedschap alsmede rijdend materieel waaronder de tractor in de openlucht opgeslagen, geen ideale situatie. Bovendien is veel materiaal, zoals alle bestrijdingsmiddelen, opgeslagen in de schuur van het Muldershuis, onder hetzelfde dak als het woonhuis. Ook geen ideale situatie. Daarom is al in 2017 het idee geopperd voor het bouwen van een materieelloots op het terrein bij De Gaarde, waar de groenbeheerder ook woont en er toezicht op is. Intussen is een ontwerp getekend en ingediend bij de

Welstandscommissie, met aanduiding van de gewenste locatie. De commissie heeft aangegeven een andere locatie te prefereren, namelijk op de plaats van het t.z.t. te slopen grote duivenhok achter De Gaarde 4. Deze locatie komt voor Huis Bergh niet in aanmerking omdat volgens het tuinontwerp uit 2015 tot het herstel van de historische tuinen, de tuinen, zodra mogelijk, worden uitgebreid met een brede strook richting de woningen aan de Gaarde. In deze strook bevindt zich het duivenhok bij De Gaarde 4. Intussen is deze strook al vrijgemaakt voor de uitbreiding van de tuinen tot aan De Gaarde 4. In 2021 wordt hopelijk in goed overleg de juiste locatie voor de materieelloots gevonden.

De rijksmonumenten op landgoed 'De Sprengenberg' in Haarle (Overijssel)

Het rijksmonument landgoed 'De Sprengenberg' bij Haarle in de provincie Overijssel behoort tot de eigendommen van Stichting Huis Bergh nadat het eerder in bezit was van de familie Van Wulfften Palthe, de familie van de echtgenote van dr. J.H. van Heek.

Het landhuis en de bijbehorende tuin zijn in langjarige erfpacht gegeven aan Vereniging 'De Sprengenberg' waarin leden van de families Van Wulfften Palthe en Van Heek deelnemen. De vereniging draagt zorg voor het onderhoud en vraagt ook de SIM subsidies daarvoor aan. De dienstwoning op het landgoed, ook eigendom van Huis Bergh, is verhuurd. Van dit pand verzorgt Huis Bergh het onderhoud, en vraagt er de SIM subsidie voor aan.

In het voorjaar ontvangt Stichting Huis Bergh een brief van de RCE waarin sprake is van twee percelen met daarop grafheuvels, archeologische monumenten. Dat betekent dat het bezit van Huis Bergh hiermee is uitgebreid naar 23 rijksmonumenten want de aanwezigheid van deze grafheuvels op landgoed 'De Sprengenberg' was eerder bij de stichting niet bekend. Nadere inspectie van de terreinen wijst uit dat het park op het landgoed ook een rijksmonument is waardoor het bezit aan rijksmonumenten groeit naar 24.

Op het landgoed bevindt zich bovendien een badhuisje, bij een nu drooggevalle zwemvijver. Voor het badhuisje wordt met succes de status van rijksmonument aangevraagd. Het blijkt een zeldzaam overblijfsel uit het begin van de vorige eeuw te zijn. Hiermee groeit het aantal rijksmonumenten in één jaar van 21 naar 25.

Boerderij onderaan Motte Montferland

In 2019 zegt Specialized, het bedrijf dat de boerderij onderaan de Motte Montferland huurt, de huur op. Het bedrijf, dat eerder ook al zijn sponsorschap als Ridder opzegt, vertrekt uit 's-Heerenberg naar Arnhem. In de periode waarin het bedrijf huurder is, blijkt er niets aan onderhoud te zijn gebeurd. Daarom wordt overeengekomen dat Specialized een bedrag betaalt zodat Huis Bergh het achterstallige onderhoud kan laten uitvoeren. Volgens de erfpachtovereenkomst met de uitbaters van hotel-restaurant Montferland, hebben zij het eerste recht van weigering de boerderij toe te voegen aan de erfpachtovereenkomst. De onderhandelingen lopen eind 2020 nog.

Torenmolen Zeddum

Een bijzonder monument, in bezit van Stichting Huis Bergh, is de grafelijke korenmolen in Zeddum uit 1441. Het is een z.g. torenmolen, een van de Top 100 Rijksmonumenten, de oudste nog bestaande windmolen in Nederland.

Een groepje vrijwillige molenaars houdt de molen maalvaardig en een groepje enthousiaste rondleiders organiseert rondleidingen in de molen. Dit jaar bezochten, vanwege de strenge maatregelen, slechts 155 (121 volwassenen

en 34 kinderen) betalende bezoekers de molen voor een rondleiding.

In 2020 is het noodzakelijke onderhoud uitgevoerd van het gangwerk (draaiende delen). Ook moet de windpeluw worden vervangen. De balk die de molenmaker daarvoor op het oog heeft, blijkt echter te zijn aangetast door een nathoutboorder. Volgens de molenmaker is dit een euvel waar alle eiken balken momenteel mee kampen. In overleg met molendeskundigen van RCE, provincie en ABH is deze balk afgekeurd en moet men op zoek naar een balk zonder aantasting omdat deze er volgens zeggen wel degelijk zijn.

Molenoverleg

Normaal gesproken vindt tweemaal per jaar overleg plaats met de ABH (Adviescommissie Behoud en Herstel), de molenaars en een vertegenwoordiging van de rondleiders van de torenmolen. Voorafgaand aan deze vergaderingen voert de ABH een inspectie uit van de molen en het maalwerk en overlegt haar bevindingen met de gebouwenbeheerder zodat zij in overleg kunnen afspreken welk onderhoud het komende half jaar wordt uitgevoerd.

Dit jaar heeft het overleg door de COVID-19 pandemie niet plaatsgevonden. Op aanwijzing van een van de leden van de ABH, tevens vrijwillig molenaar op de torenmolen, en op basis van het inspectierapport van de Monumentenwacht Gelderland is verder gewerkt aan de uitvoering van de noodzakelijke herstelwerkzaamheden.

Project restauratie 's-Heerenbergse molen fase 2

Op 31 maart is de tweede fase van de restauratie van de zwarte molen van start gegaan.

De eerste fase van de restauratie is eind 2018 voltooid. Toen zijn vooral de constructieve elementen aangepakt, zoals het herstel van het metselwerk en een gedeelte van de vloerbalken. Nu zijn de dekvloeren, vloerluiken de laatste balken hersteld en veiligheids- en sanitaire voorzieningen aangebracht. Verder zijn scheuren in de in- en uitvaartmuren hersteld. Het aannemersbedrijf dat het werk in de tweede fase heeft uitgevoerd is Schotman Restauraties uit Vorden. De werkzaamheden zijn in het najaar voltooid. Vervolgens heeft de facilitair manager samen met twee vrijwilligers de molen van binnen met witkalk gesausd, volgens het advies van de ABH.

De oplevering op 4 december in bijzijn van molendeskundigen van ABH, RCE en

provincie is door de COVID-19 pandemie niet doorgedaan. Aan alle betrokkenen is het proces verbaal van oplevering toegestuurd. Begin volgend jaar is het bouwhistorisch onderzoeksrapport gereed. Volgend jaar wordt de molen verder ingericht en geschikt gemaakt om er rondleidingen te gaan organiseren.

In december is geconstateerd dat de gevel van de molen aan de westzijde te lang nat blijft na een regenperiode. Dit is ook de voornaamste reden dat het metselwerk in het verleden is kapot gegaan. Ook andere molens met identieke gevels hebben dit probleem. Het probleem is voorgelegd aan de molendeskundigen en de RCE met de vraag of hiervoor oplossingen voor zijn.

Het bijzondere van deze molen is het originele negentiende-eeuwse binnenwerk. Bij werkende molens, die hun wieken nog hebben, zoals de veertiende-eeuwse torenmolen in Zeddam, slijt het binnenwerk, dat dan ook periodiek vervangen moet worden. Doordat de zwarte molen al voor de Tweede Wereldoorlog niet meer functioneerde en kort daarna zijn wieken kwijtraakte, is het originele binnenwerk hier nog intact. Omdat beide molens tot het bezit van Huis Bergh behoren, zal het mogelijk zijn gecombineerde bezoeken aan beide molens te brengen. De restauratie van de molen, zowel in de eerste als in de tweede fase is mede mogelijk gemaakt door een subsidie van de provincie Gelderland.

3. Bossen en landerijen

Instandhouding

Het meest opvallende, dat daarom ook als eerste vermelding verdient, is de schade door de drie droge zomers op rij. Hierdoor krijgen knaagkevers de kans toe te slaan en sterven bepaalde boomsoorten massaal. In 2019 is het vooral de fijnspar die bezwijkt door de letterzetter en in 2020 bezwijken de lariksen massaal door de lariksbastkever.

Ook loofbomen zoals de eik, de berk en de beuk hebben veel last van de droogte.

Doordat ze in het verleden gemakkelijk bij het grondwater konden, zijn ze te ondiep geworteld.

Dit probleem speelt op veel landgoederen, vooral in de Achterhoek.

Kwartaaloverleg met Natuurmonumenten

In februari vindt het eerste kwartaaloverleg van dit jaar plaats met Natuurmonumenten. Punten die aan de orde komen:

1. verrekening kosten/baten MTB en ruitervergunningen en inzet vrijwilligers;
2. uitvoering project t.b.v. de uitbreiding van de reptielencorridor;
3. mogelijke samenwerking afzet granen;
4. mogelijk vervolg INTERREG-project.

Wat punt 4 betreft heeft de vertegenwoordiger van Natuurmonumenten een aanzet op papier gezet voor een mogelijk vervolg van het Euregio project 'Zicht op heden en verleden', dat eind 2019 is afgesloten. Het gaat daarbij met name om het herstel van waterlopen op de grens van Duitsland en Nederland. Huis Bergh sluit graag aan vanwege de gracht, die vroeger was aangesloten op het grensriviertje de Wildt, maar nu geen natuurlijke aan- en afvoer meer heeft. Onderzocht wordt of ook het plan voor de Galgenberg en voor de verbetering van de toegankelijkheid (met o.a. het busparkeren) in dit project kunnen worden ondergebracht.

In mei vindt het tweede kwartaaloverleg met Natuurmonumenten plaats. Besproken punten:

- project gladde slang en verbinding z.g. WOG (Waterleiding Oost Gelderland)-weide en Galgenberg;
- omgang met fijnspar en Japanse lariks vanwege enorme sterfte;
- ideeën vervolg INTERREG-project;
- deelname aan Toeristisch Platform Montferland.

Overleg heeft dit jaar verder, vanwege de pandemie, naar bevind van zaken telefonisch plaats gevonden.

Dunning in het Bergherbos

In december heeft in de bossen van Huis Bergh een dunning plaatsgevonden. In het afgelopen jaar zijn vooral door de droogte van de laatste jaren weer veel bomen, vooral lariksen, eiken, berken en beuken, in het bos aangetast en doodgegaan. Voor de veiligheid van de wandelaars zijn deze verwijderd.

Onderhoud hellingen Motte Montferland

In 2019 is nogmaals gebleken dat begrazing met een grote kudde schapen toch zeer belastend is. In 2020 is met een kleine kudde gewerkt.

Joodse begraafplaats

In 2019 is in overleg met vertegenwoordigers van de gemeente Montferland, het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap, de Heemkunde Kring Bergh en Huis Bergh afgesproken dat de omheining van de Joodse begraafplaats, nu grotendeels prikkeldraad, wordt vervangen en dat, overeenkomstig religieuze voorschriften, noodzakelijke kap van bomen op en naast de begraafplaats plaatsvindt. Voorts dat de begraafplaats onkruidvrij wordt gemaakt en dat de graven worden opgeknapt. En dat vervolgens bij de begraafplaats een informatiepaneel komt en de begraafplaats wordt meegenomen in de stadswandeling.

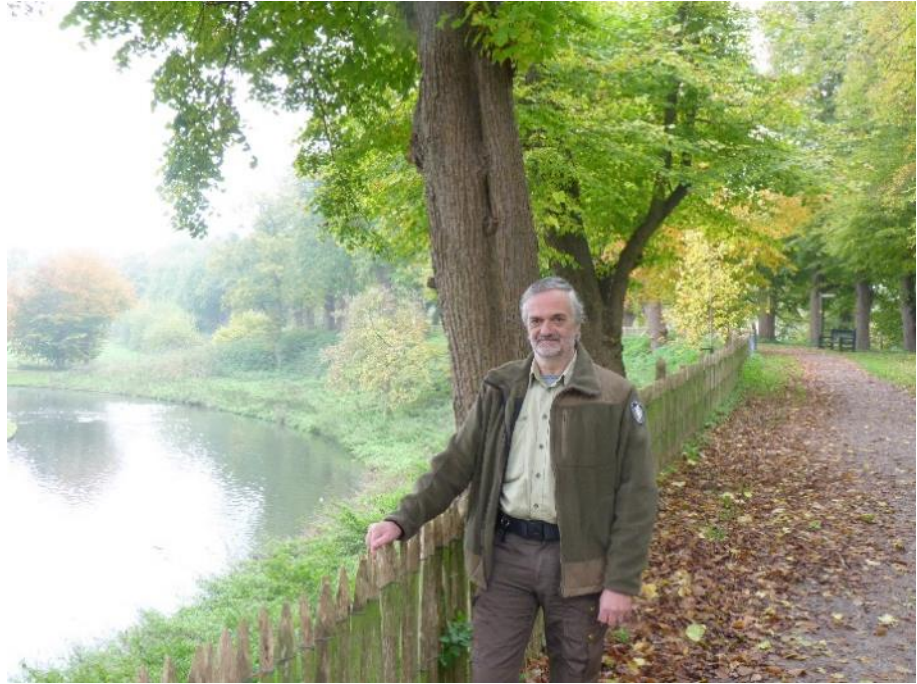
Het is de bedoeling een en ander in 2020 te realiseren. Helaas lukt het niet vóór de start van het broedseizoen medio maart de kap uit te laten voeren en ontstaat er daarna verwarring over welke bomen nu echt moeten

verdwijnen. De COVID-19 pandemie zorgt ervoor dat alles stil komt te liggen. Hopelijk kan een en ander nu in 2021 worden gerealiseerd.

Toezicht en handhaving

Door het jaar heen heeft drie keer overleg plaatsgevonden met de BOA, een keer in aanwezigheid van de vicevoorzitter van het bestuur.

2020 is voor de BOA van Huis Bergh een intensief jaar, door het feit dat het in de bossen vaak druk tot zeer druk is. In deze moeilijke tijd, waarin sporten aan strenge regels onderhevig is, zoeken mensen immers graag het bos op. De nadruk bij zijn optreden ligt in voorlichting en uitleg, maar ook handhaving behoort tot zijn taken.

Meestal kan de BOA volstaan met het uitdelen van waarschuwingen. De meeste mountainbikers zonder vergunning blijken ter plekke bereid alsnog een vergunning aan te vragen en te betalen.

Een terugkerend onderwerp is de vaste zwerver die huist in de bosjes bij de Emmerikseweg, op het terrein van Huis Bergh. Ondanks vele bekeuringen en het verwijderen van zijn bezittingen blijft hij er zitten. In de loop van het jaar is hij toch vertrokken.

Verder zijn in mei weer vogelnetten aangetroffen op een open plek in het bos. Wie ze heeft geplaatst is niet bekend. Ze zijn verwijderd. Medio mei is ook geconstateerd dat er barricades worden opgeworpen op de wandel- en ruitersporen. Ondanks extra surveilleren is er geen dader betrapt. Vanaf mei zorgt de jeugd voor overlast in de Plantage door daar met scooters rond te rijden en er luidruchtig samen te komen en afval achter te laten. Dit probleem heeft de aandacht, ook van de gemeente BOA's en jeugdwerkers.

Het aantal afvaldumpingen neemt helaas hand over hand toe. Een dader is nooit te achterhalen. De dumpingen variëren van een bankstel tot koelkasten en andere huisraad. Het bezorgt Huis Bergh veel onnodig werk alles steeds af te voeren. Een berichtje over een dumping van een partij pallets, autobanden en afgedankte winkelreclamepanelen op facebook leidt tot berichten in de regionale pers. Hopelijk maken deze berichten burgers attent op het probleem zodat zij het signaleren wanneer ze een afvaldumping zien gebeuren.

Project 'Herstel beukenlanen Bergherbos'

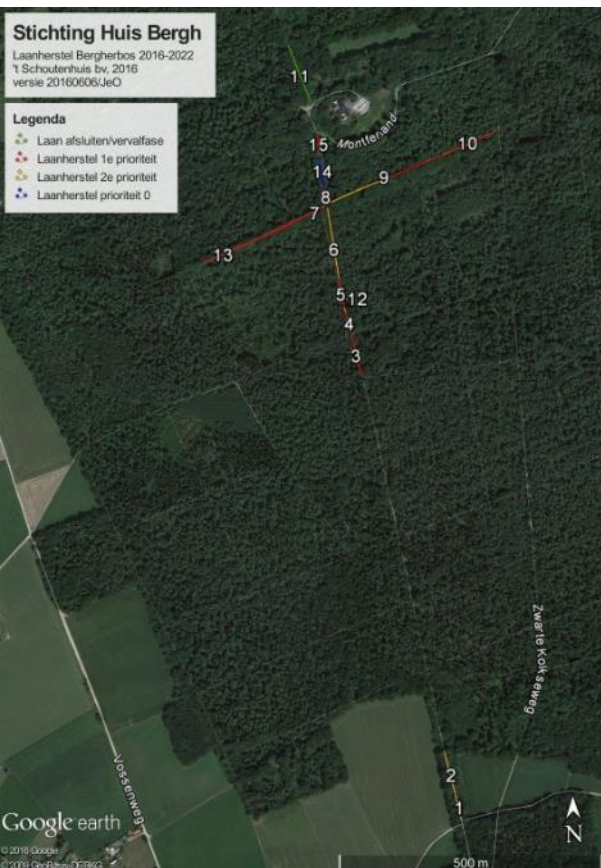
Door de droogte in de zomers van 2018 en 2019 is het noodzakelijk de jonge aanplant veel water te geven, soms wel twee keer per week. Toch heeft helaas bijna 40% van de jonge bomen het niet overleefd.

In januari 2020 zijn de laatste plantwerkzaamheden uitgevoerd en in februari 2020 zijn de paden hersteld.

In mei is het Project Lanenherstel afgerond met het indienen van het inhoudelijk eindverslag bij de provincie Gelderland die er subsidie voor heeft verleend. Feitelijk is het project al beëindigd op 14 maart 2020. De subsidie is ingezet voor het uitvoeren van de volgende activiteit(en): aanplant nieuwe lanen in 2 fasen, opheffen achterstallig onderhoud en padenherstel na aanplant.

Project herinrichting Galgenberg

In het voorjaar heeft Peter Verhoeff van Stichting In Arcadië een plan opgesteld voor het herinrichten van de Galgenberg, een heuvel in het Bergherbos, waarop in het verleden een z.g. wipgalg heeft gestaan die in de verre omtrek goed zichtbaar was en die staat afgebeeld op oude kaarten van het gebied.. Het plan is getiteld 'Plan herinrichting Galgenberg'.

In dit plan is uiteengezet hoe de geschiedenis van de Galgenberg in beeld gebracht kan worden, met verschillende opties voor een herkenningsteken boven op de heuvel, variërend van reconstructie van de vier meter hoge (!) onderbouw van de wipgalg die er ooit heeft gestaan, tot reconstructie van de negentiende-eeuwse theekoepel en het plaatsen van een hedendaags

herkenningsteken. Onderdeel van het plan is ook het aanpakken van het onderhoud van paden, bomen en struiken.

Aanleiding voor het laten opstellen van het plan is de wens vanuit het bestuur nader

te (laten) onderzoeken of de wipgalg die ooit op de Galgenberg heeft gestaan en waaraan deze zijn naam ontleent, gereconstrueerd kan worden, vanuit de gedachte het verleden zichtbaar te maken. Momenteel is er niets op of bij de Galgenberg, nota bene een rijksmonument, dat aan het verleden herinnert.

Vooralsnog wordt gestart met de aanpak van het onderhoud van de paden, het verwijderen van onder begroeiing en het gericht dunnen zodat er weer, zoals voorheen, een zichtlijn ontstaat op het nabijgelegen dorp Zeddam.

Plan ‘Optimaliseren benaderingsroute en inrichting parkeerplaats’

Sinds het gemeentehuis aan de Hofstraat is verdwenen en er woningen voor in de plaats zijn plaats zijn gekomen, zijn ook de beide busparkeerplaatsen ter hoogte van het voormalige gemeentehuis opgeheven. Door de herinrichting van de Hofstraat kunnen bussen er niet alleen niet meer parkeren maar ook niet meer keren. Dat betekent dat ze hun passagiers, bezoekers aan het kasteel, moeten laten in- en uitstappen op het kleine pleintje voor de Sint Pancratiuskerk.

Tijdens het in- en uitstappen blokkeert de bus de doorgang over het pleintje voor het verkeer. De bus moet vervolgens parkeren langs de Emmerikseweg, ongeveer ter hoogte van Gouden Handen, en via de andere kant van 's-Heerenberg omrijden om de passagiers weer op te pikken. Dit is geen ideale situatie. Zeker niet als Huis Bergh meer bustoeristen naar het kasteel wil halen.

Daarom heeft Peter Verhoeff van Stichting In Arcadië onderzocht of en hoe busparkeren mogelijk is op het eigen parkeerterrein van Huis Bergh aan de 's-Gravenwal.

In het door hem opgestelde ‘Plan optimaliseren benaderingsroute en inrichting parkeerplaats’ is aangegeven hoe de parkeerplaats ingericht kan worden zodat er maximaal 5 bussen kunnen parkeren. In dit plan is ook de looproute van parkeerplaats naar kasteel meegenomen. Beide hebben invloed op de inrichting van de 's-Gravenwal. Daar kan nu nog worden geparkeerd op een strook grond tussen de bomen. De strook geeft een slordige aanblik en bovendien parkeren de auto's er dwars waardoor de 's-Gravenwal momenteel te smal is voor bussen om het parkeerterrein te kunnen bereiken. Voorstel is in plaats van deze strook grond een wandelpad aan te leggen. Dat zou ook een veel betere aanblik leveren op het kasteel.

In juni is het plan besproken met vertegenwoordigers van de gemeente Montferland. Nadat eerst in het halfjaarlijks monumentenoverleg van 28 mei en in de bestuursvergadering van 4 juni al afkeuring is uitgesproken over de prominente plek die de beoogde vijf busparkeervakken zouden innemen midden in de Gasthuisweide, geven zij aan dat de gemeente hoe dan ook liever ziet dat bussen niet door het centrum van 's-Heerenberg rijden. De voorkeur geniet uitbreiding van het huidige busparkeervak langs de Emmerikseweg. Zij geven ook aan dat bij herinrichting van de 's-Gravenwal zonder parkeervakken, Huis Bergh op het eigen parkeerterrein voor compensatie moeten zorgen van de verloren parkeercapaciteit en dat Huis Bergh er bovendien voor moet zorgen dat de kasteelbezoekers op het eigen parkeerterrein parkeren en niet elders in de stad. Intussen worden andere mogelijkheden in overweging genomen in de hoop een voorstel op tafel te brengen dat voor alle partijen aanvaardbaar is en betaalbaar blijkt.

Bedrijfsvoering & financiën

Het is zeer onwerkelijk gedurende de maanden april en mei, normaalgesproken drukke maanden, met veel bezoekers, feesten en partijen en een vol terras, uit het raam te kijken vanuit het kantoor en een lege voorburcht en gesloten kasteelpoort te zien.

De COVID-19 pandemie heeft grote gevolgen gehad voor de bedrijfsvoering van Stichting Huis Bergh.

Organisatie

Huis Bergh beschikt over een kleine formatie (6,8 FTE) vast personeel. Daarnaast kan Huis Bergh beschikken over een grote groep vrijwilligers (79) die met name zorgen voor de openstelling van het kasteel, de torenmolen in Zeddam, die inzet en deskundigheid bieden bij het beheer en de ontsluiting van het archief en bij de verschillende educatieve activiteiten en die assisteren bij klussen in en om het kasteelcomplex. Ten slotte huurt Huis Bergh onafhankelijke deskundigen in voor het beheer en de inspectie van de monumenten, de collecties en het archief en maakt Huis Bergh gebruik van de diensten van een vaste rentmeester via Koninklijk Rentmeesterskantoor 't Schoutenhuis B.V., m.n. bij (erf)pachtzaken.

Gevolgen COVID-19 pandemie

Ondanks de pandemie gaat het werk op het kasteel zoveel mogelijk door. Achterstallig werk is opgepakt en er zijn zowel in het kasteel als in het kantoor grote opruim- en schoonmaakacties georganiseerd.

In gezamenlijk overleg is in april een protocol opgesteld met regels en maatregelen voor het moment waarop het kasteel weer open zou mogen gaan. De benodigde materialen hiervoor zijn meteen besteld. De Museumvereniging is als branchevereniging met een officieel protocol gekomen waarop het onze, specifiek voor onze situatie, is aangepast zodat het aan de wettelijke regels voldoet. Donderdag 4 juni heropent het kasteel de poorten na twee en een halve maand sluiting op basis van het opgestelde protocol, rekening houdend met de eisen van anderhalve afstand, maximum aantal bezoekers tegelijk per ruimte, aparte in- en uitgang, verplicht tevoren reserveren in tijdsblokken van 15 personen per 15 minuten etc. En daarnaast zijn alle noodzakelijke maatregelen getroffen zoals pompjes met desinfectiemiddel voor de handen, bordjes met maximum aantal bezoekers per ruimte, gescheiden looproutes (afgezet met rood-wit lint) etc.

Het protocol is voorgelegd aan de gemeente die op basis daarvan en op basis van visuele inspectie door BOA's ter plekke, toestemming heeft verleend om weer open te gaan.

Een groot probleem blijkt vervolgens het vullen van het rooster omdat niet alle medewerkers willen en/of kunnen werken (70+, en/of onderliggende gezondheidsklachten, vakantie) en doordat er meer medewerkers per dag ingezet moeten worden voor voldoende toezicht op naleving van de regels. Daarom wordt gekozen voor openstelling van donderdag t/m zondag. Door de strenge regels kunnen geen rondleidingen, ridderslag, muntslag, bezoek tuinen en torenbeklimming plaatsvinden.

Vanaf 9 juli zijn de maatregelen iets versoepeld. Huis Bergh heeft een nieuw protocol ingediend bij de gemeente Montferland dat is goedgekeurd. Daarop is de audiotour weer ingezet en is de vaste looproute niet meer verplicht. Het legt wel meer verantwoordelijkheid bij de bezoekers om de anderhalve meter afstand te houden, wat in de praktijk lastig blijkt. Tevoren reserveren is weliswaar niet meer verplicht maar Huis Bergh houdt er wel aan vast om de bezoekers goed te kunnen spreiden over de hele middag.

Personeel

Dit jaar zijn voor alle functies passende functiebeschrijvingen gemaakt, in overleg met de betreffende medewerkers. Huis Bergh beschikt nu over een complete set functiebeschrijvingen.

De facilitair manager, Liane Meijer, is op 1 augustus 12 ½ jaar in dienst bij de Stichting. Zij wordt toegesproken en ontvangt een cadeau namens de Stichting.

De collectiebeheerder, Frank Jansen is op 14 oktober ook 12 ½ jaar in dienst bij de Stichting. Hij ontvangt ook een cadeau namens de Stichting.

Medezeggenschapsraad

De medezeggenschapsraad heeft dit jaar geen overleg gevoerd met de directeur vanwege gebrek aan een beschikbare ruimte die groot genoeg is.

Het opstellen van de nieuwe RIE is dit jaar gestart. Met alle medewerkers is besproken welke risico's zij zien bij hun werkzaamheden. Waar nodig en mogelijk zijn meteen maatregelen getroffen. De inventarisatie heeft plaatsgevonden maar het noteren van de juiste maatregelen en het geven van prioritering blijken niet zo eenvoudig. Hiervoor wordt in 2021 hulp ingeroepen van een deskundige.

Vrijwilligers

Huis Bergh kan niet zonder zijn vrijwilligers. Zij zorgen met name voor de publieksopenstelling van het kasteel en de voorbereiding en begeleiding van kinderactiviteiten. De vrijwilligers dragen ook zorg voor de ontsluiting van het archief en het laten draaien en malen van en de rondleidingen in de torenmolen in Zeddam.

In 2020 zijn er 79 vrijwilligers actief voor Huis Bergh. Zes vrijwilligers hebben dit jaar hun werk voor Huis Bergh beëindigd. Begin maart is een van de vrijwilligers overleden. Zijn uitvaart is door heel veel collega's bijgewoond, net voordat de strenge maatregelen voor groepsgrootte van kracht zijn geworden. Allen hebben het kasteel lang tot zeer lang gediend. Hun vertrek is een groot gemis. Intussen zijn acht nieuwe gidsen geworven om hun plekken in te nemen.

Halfjaarlijkse medewerkersbijeenkomsten

Elk jaar vinden twee bijeenkomsten plaats voor alle vrijwilligers en het vaste personeel. Tijdens deze bijeenkomsten wordt aandacht besteed aan jubilea, nieuwe medewerkers, vertrokken medewerkers en aan een aantal actuele onderwerpen. Helaas is het dit jaar niet mogelijk de bijeenkomsten te houden.

Wel is voor alle medewerkers van Huis Bergh, die elkaar al sinds vorig najaar niet meer bij een gezamenlijke bijeenkomst hebben getroffen, op maandag 14 september een gezellig samenzijn (met inachtneming van de anderhalve meter afstand) georganiseerd op het terras van kasteelcafé Heeren Dubbel, ter gelegenheid van de opening van 'Liefde voor de Middeleeuwen'. De laatste opgestapte vrijwilliger wordt extra in het zonnetje gezet. Net als eerder dit jaar vijf anderen, heeft zij besloten, in haar geval na ruim 50 (!) jaar trouwe dienst, met haar werk bij Huis Bergh te stoppen. De directeur houdt een korte introductie op de tentoonstelling en vervolgens bekijken de aanwezigen de tentoonstelling. Op het terras, in de zon, maar meestal liever in de schaduw, wordt vervolgens verder bijgepraat onder het genot van een hapje en een drankje.

Administratie Kasteel Doornenburg

Sinds 1 mei 2017 zijn de secretariële werkzaamheden van Kasteel De Doornenburg ondergebracht bij Huis Bergh. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. Hoewel De Doornenburg tevreden is over de geleverde diensten wordt de samenwerking per 1 augustus 2020 ontbonden. De reden is dat De Doornenburg een kasteelmanager heeft aangesteld die de werkzaamheden op zich heeft genomen.

Bestuur

Het bestuur bestaat op 1 januari 2020 uit vijf leden. Twee vanuit de gelederen van de familie Van Heek en drie bestuursleden nadrukkelijk niet behorend tot de familie Van Heek, zoals de statuten voorschrijven.

- Mr. J.C. van Hasselt, voorzitter
- H.J. Scholten, penningmeester
- Dr. D. Overbosch, vicevoorzitter
- Jhr. mr. F.F.J. Hooft Graafland (vanuit de gelederen van de familie Van Heek)
- Mevrouw mr. A.L. van Heek (idem)

Werkzaamheden 2020

Het bestuur is in 2020 twee keer fysiek bijeen geweest voor reguliere vergaderingen (in juni en oktober) en één keer via een digitale verbinding (in maart). De vergadering van december is wegens ziekte van twee bestuursleden uitgesteld naar 21 januari 2021. De daar besproken punten zijn gevat onder het jaar 2020. In 2020 heeft het bestuur o.a.

- de jaarrekening 2019 vastgesteld
- het jaarverslag 2019 goedgekeurd
- de kwartaalcijfers besproken
- de jaarbegroting 2021 vastgesteld
- de meerjarenbegroting 2022-2026 vastgesteld
- het rooster van aftreden 2021 vastgesteld

Benoeming nieuwe penningmeester

In de bestuursvergadering van 12 december 2019 is als opvolger van de penningmeester, drs. A.J. Joldersma, wiens laatste termijn is verstreken, een nieuwe penningmeester benoemd, de heer H.J. Scholten. Hij is geïnstalleerd tijdens de bestuursvergadering van 4 juni, terwijl décharge is verleend aan zijn voorganger. Het afscheid van de heer Joldersma is uitgesteld naar een later moment zodat het feestelijk gevierd kan worden.

Overige zaken

Het bestuur heeft 2021 uitgeroepen tot jubileumjaar vanwege het 75-jarig bestaan van Stichting tot Instandhouding der Goederen en Rechten van het Huis Bergh in dat jaar. Het bestuur heeft extra financiële middelen toegezegd om de jubileumtentoonstelling groots op te kunnen zetten, met spectaculaire bruiklenen, een wetenschappelijke publicatie en een publiekspublicatie en om een goede marketing- en communicatiecampagne te kunnen voeren.

Het bestuur heeft in maart gesproken over de (mogelijke) gevolgen van de COVID-19 pandemie voor de organisatie en de liquide positie.

Het bestuur heeft besloten bezwaar aan te tekenen tegen de afwijzing van de aanvraag in het kader van de nieuwe Subsidieregeling Rijksmonumenten 2019-2020 bij de RCE en de zaak aanhangig te maken bij de rechtbank.

Het bestuur heeft in voorbereidende zin gesproken over de koers van het kasteel. Wordt de huidige koers voortgezet of is er aanleiding deze (deels) om te buigen. In 2021 wordt hieraan een plenaire bijeenkomst gewijd.

Het bestuur heeft gesproken over mogelijke voordracht van de collectie Van Heek voor de 'WBC-lijst' en over de voor- en nadelen daarvan.

Het bestuur heeft gesproken over de onderhoudsopgave monumenten 2021 en deze onder voorbehoud goedgekeurd. Het bestuur heeft kennis genomen van het Meer Jaren Onderhoudsplan voor de monumenten. Voorts is de oplevering van de restauratie van de restauratie fase twee van de zwarte molen besproken en het project ter verbetering van de waterkwaliteit van de gracht.

Ten slotte heeft het bestuur een bestuursreglement vastgesteld in lijn met de statuten van de stichting en in de geest van de Governance Code Cultuur.

Governance Code Cultuur

Stichting Huis Bergh wordt sinds de oprichting in 1946 bestuurd volgens het vigerende bestuursmodel. Dit model wordt regelmatig tegen het licht gehouden. Er is tot heden geen aanleiding het model aan te passen.

Huis Bergh onderschrijft de Principes en Best-Practice bepalingen van de Governance Code Cultuur en heeft deze in de statuten en in het directiereglement verankerd.

De procedure omtrent de werving van leden van het bestuur is vastgelegd in de statuten van de organisatie.

Commerciële activiteiten

Marketing en communicatie

Reeds lange tijd maakt Huis Bergh deel uit van het netwerk ‘Topkastelen’. Doel van het netwerk is gezamenlijk naar buiten te treden en gezamenlijk de mooiste kastelen van Nederland en België onder de aandacht van het publiek in beide landen te brengen. Naast Huis Bergh zijn o.a. aangesloten: Rijksmuseum Muiderslot, Slot Loevestein, Kasteel De Haar Utrecht, Kasteel Amerongen, kasteel Hoensbroek en Gravensteen Gent. In 2020 is besloten de samenwerking te beëindigen. Rijksmuseum Muiderslot, dat een en ander organiseerde, heeft besloten andere prioriteiten te stellen.

Op landelijk niveau neemt Huis Bergh deel aan het project ‘Castles and countryhouses’ van NBTC. Doel van dit project is de kastelen en landhuizen in Nederland actief onder de aandacht te brengen van geïnteresseerden in m.n. België, Duitsland en Groot-Brittannië.

Huis Bergh doet sinds de start van het marketingproject ‘Macht en Pracht van de Gelderse streken’ in 2017, mee aan deze campagne van Regionaal Bureau voor Toerisme Veluwe-Arnhem-Nijmegen (RBT-VAN). Voorts neemt Huis Bergh deel aan het partnerprogramma van Achterhoek Toerisme. Hier werkt de gemeente Montferland ook aan mee wat de positie van Huis Bergh in dit programma aanzienlijk versterkt.

In het weekend van 1 en 2 februari neemt Huis Bergh deel aan de jaarlijkse toerismebeurs in Kalkar samen met de VVV Montferland, Stichting Kasteelstad en Stadsmuseum Bergh.

Voorts verschijnen artikelen in kunstmagazines en advertenties voor de tentoonstelling ‘Liefde voor de Middeleeuwen’.

De seizoensflyers zijn verspreid onder toeristische locaties, zoals hotels, campings en bungalowparken. In verschillende toeristische en vakantiekranten zijn advertenties voor kasteelbezoek opgenomen.

Voor de marketing- en communicatiecampagne voor de jubileumtentoonstelling in 2021 ‘Kracht van kronieken’ is een marketing- en communicatieplan opgesteld met maandplanning voor 2021.

Kasteelcafé Heeren Dubbel

Voor het kasteelcafé is 2020 een moeilijk jaar. Van medio maart tot begin juni is het café verplicht gesloten. Daarna gelden ook voor het café de maatregelen zoals anderhalve meter afstand houden en kleine gezelschappen aan één tafel. Het prachtige zomerweer zorgt voor een vol terras en goede omzet. Maar eind oktober sluiten de deuren opnieuw verplicht. Alleen ‘Take away’ blijft mogelijk. Kasteel Café Heeren Dubbel B.V.

doet met succes een beroep op de steunmaatregelen van de overheid zodat het voortbestaan niet in gevaar is.

Huwelijksvoltrekkingen op het kasteel

In 2020 vinden in het kasteel 10 huwelijksvoltrekkingen plaats, voor een bedrag van € 5.480,- in totaal. Voor een bedrag van € 730,- laten bruidsparen hun huwelijksfotoreportages maken in (de tuin van) het kasteel. In 2019 was het totale bedrag € 12.560,-.

Open Trouwdaglocatie

De eerste open trouwlocatiedag vindt plaats op 1 februari. Er is aardig wat belangstelling van aanstaande bruidsparen.

Op 27 september, zijn tegelijk de open toptrouwlocatieroute dag in het kasteel en een bruidsbeurs in Amphion in Doetinchem gehouden. Aan beide heeft de organisatie deelgenomen. Het aantal bezoekers is bij beide evenementen, zoals te verwachten, niet heel groot.

Vorstelijk logeren

In de beide torens op de voorburcht zijn luxueuze suites ingericht waar de gasten de sfeer van de middeleeuwen kunnen ervaren. In 2020 is in de beide torens in totaal 332 keer overnacht (in 2019 was dat 294 keer). De waardering van de gasten die bij booking.com de accommodatie reserveren is onverminderd hoog: een 9.5. Door de pandemie is het aantal overnachtingen in 2020 onderhevig aan grote schommelingen. In april zijn het er 3 (28 In 2019), in mei 18 (32 in 2019), in juni 37 en in juli zelfs 47. Terwijl juni al een record aantal overnachtingen telde, is dat record meteen een maand later al verbroken.

Financiën

Door het wegvallen van inkomsten uit entreegelden en opbrengsten uit verkoop in de winkel en door het wegvallen van inkomsten uit feesten en partijen, is de stichting hard getroffen en raakt in het voorjaar zelfs kort in een liquiditeitsprobleem. Financiële tegemoetkomingen van overheidswege heffen dit probleem op en zorgen voor de noodzakelijke aanvullende inkomsten.

Financiële tegemoetkomingen vanwege de verplichte sluitingen en gederfde inkomsten

Huis Bergh heeft met succes een beroep gedaan op de regelingen van de overheid voor een financiële tegemoetkoming om de gevolgen van de COVID-19 pandemie enigszins op te vangen. Aanvankelijk gaat het om NOW (noodmaatregel overbrugging werkgelegenheid) en TOGS (tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren), daar komt later NOW 2 en 3 en TVL (tegemoetkoming vaste lasten) 1 en 2 bij, alsmede een eenmalige bijdrage van de provincie Gelderland voor monumenten met een publieksfunctie.

Het omzetverlies van Huis Bergh is heel groot doordat meestentijds vrijwel alle bruiloften en andere feesten zijn afgezegd. Doordat het kasteel gedurende drie periodes verplicht gesloten blijft voor het publiek zijn er ook geen inkomsten uit entreegelden, rondleidingen en museumwinkel.

Stichting tot Instandhouding der Goederen en Rechten van het Huis Bergh

Staat van baten en lasten over 2020

	2020	Begroting	2019
	2020		
	€	€	€
Museumopenstelling	145.096	256.550	243.583
Verhuur kasteel	142.749	159.750	165.088
Huren en pachten	479.738	482.208	473.740
Ontvangen COVID subsidies	154.605	-	-
Overige baten	52.729	22.500	
	<u>89.398</u>		
Baten	<u>974.917</u>	<u>921.008</u>	
	<u>971.809</u>		
Bruto exploitatieresultaat	974.917	921.008	971.809
Lonen en salarissen	416.445	380.024	431.496
Sociale lasten	60.609	63.556	60.582
Pensioenlasten	50.120	48.800	44.526
Kosten openstelling kasteel	168.353	235.825	211.343
Kosten beheer collectie	29.044	50.100	43.918
Algemene kosten publiek	5.374	5.600	5.919
Kosten instandhouding kasteel	153.496	215.807	224.785
Kosten overige gebouwen	212.142	270.315	183.563
Kosten archief en bibliotheek	32.644	35.585	31.328
Kosten tuinen, bossen en landbouwgronden	15.402	49.587	46.321
Algemene kosten beheer	77.835	78.375	65.898
Beheerslasten	<u>1.221.464</u>	<u>1.433.574</u>	<u>1.349.679</u>
Exploitatieresultaat	<u>-246.547</u>	<u>-512.566</u>	<u>-377.870</u>

Subsidiënten, sponsors en fondsen

Vrienden

Kasteel Huis Bergh heeft een actieve Vriendenkring van ca. 250 leden. Een aantal van hen, verenigd in de Vriendenwerkgroep, organiseert jaarlijks enkele concerten op het kasteel waaronder het kerstconcert, alsmede een Vriendenmiddag rond een actueel thema, gerelateerd aan de museale collecties. Dit jaar is een aantal concerten niet doorgegaan vanwege de pandemie. De Vriendenmiddag op 27 september is een groot succes, met een grote opkomst evenals in de voorgaande jaren.

Ridders

De Ridders steunen Huis Bergh al geruime tijd financieel. Zoals de ridders in vroeger tijden het kasteel beschermden zo heeft het kasteel ook in deze tijd beschermers nodig. In 2020 zijn het 12 in getal. Als dank voor hun bijdrage kunnen Ridders o.a. het ensemble van kasteel en omliggend landgoed inzetten voor de promotie van hun eigen bedrijf.

Helaas zijn alle bijeenkomsten dit jaar afgelast, inclusief het jaarlijkse kerstdiner in de hal van het kasteel. Rond kerst heeft het hoofd publiekszaken persoonlijk bij alle Ridders een kerstpakket gebracht, wat zeer is gewaardeerd.

Ridders in 2020

Rabobank Graafschap, Kremer Groep, Pas Reform, Interovo Egg Group, Pfixx Solar, Gemeente Montferland, Optimaal FM/Regio 8, Wim Bosman Expeditie BV/Mainfreight, Hulkenberg bv, Jobmax/Seeing Flex, Koninklijke Fassin BV, Hannie en Wim Hendriksen.

Heeren

Sinds 2016 beschikt Huis Bergh over een groep Heeren. Hun aantal is in 2020 zeven. Het is een netwerk van ondernemers die het kasteel een warm hart toedragen door jaarlijkse financiële steun. De Heeren betalen € 1.500,- en mogen in ruil daarvoor het kasteel voor eigen promotie inzetten. De activiteiten voor de Heeren zijn in 2020 helaas alle afgelast. Rond kerst heeft het hoofd publiekszaken persoonlijk ook bij alle Heeren een kerstpakket gebracht, wat zeer is gewaardeerd.

Heeren in 2020

Loodgieters- en Installatiebedrijf Kupers, Bouwbedrijf Hoffman, Oasem Media & Events, Agrio Uitgeverij, Rosendaal Makelaars, Berendhaus Groep, Herman Haan.

Subsidies

Huis Bergh wordt niet structureel gesubsidieerd door een overheid maar kan wel een beroep doen op subsidies.

In 2020 heeft Huis Bergh een bedrag van € 582.925,- aan subsidies ontvangen.

Dit jaar ontving Huis Bergh bijdragen voor:

- het onderhoud van de rijksmonumenten (SIM),
- agrarisch natuurbeheer (ANLB)
- bos- en natuurbeheer (SNL)
- het project Lanenherstel Bergherbos (provincie Gelderland)
- de tentoonstelling 'Liefde voor de Middeleeuwen' (Gemeente Montferland, De Armenkorf, Stichting Stadskern, Stichting Het Gasthuis, Berghs Belang)
- de publicatie 'De Collectie Mengelberg in Huis Bergh' (De Armenkorf, PUG Utrecht)
- de tentoonstelling 'Kracht van kronieken' (Prins Bernhard Cultuurfonds, Mondriaanfonds, BNG Cultuurfonds, Stichting Zabawas)
- de restauratie van et crucifix uit de collectie Mengelberg (Vereniging Rembrandt)
- het funderingsonderzoek (provincie Gelderland)
- inkomstenderving vanwege de COVID-19 pandemie (Rijk, provincie Gelderland)
- het laten draaien van de torenmolen (provincie Gelderland)

